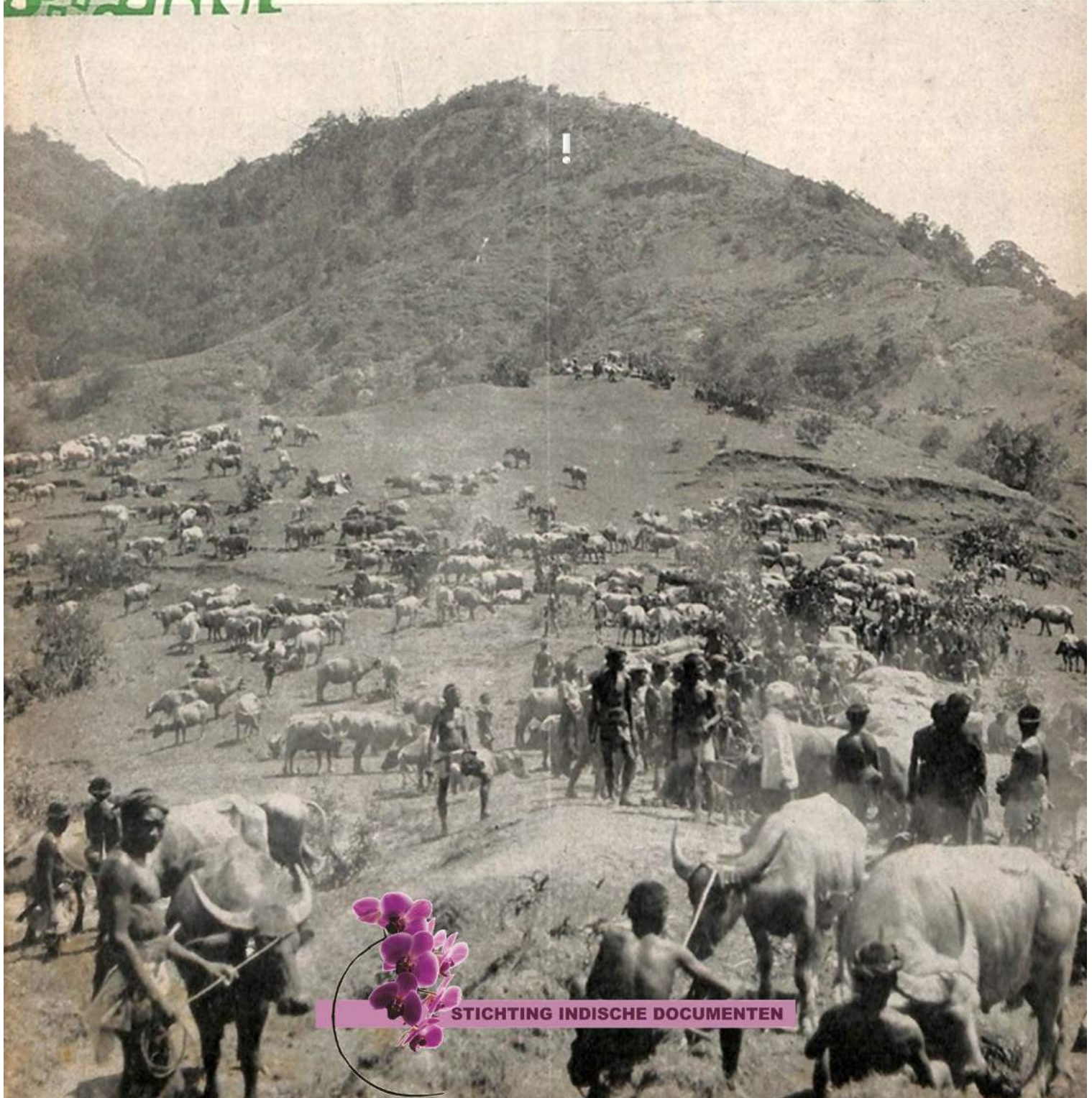

No 20 - 30 APRIL 1962 - 50 CENT

تونس تونس

HET ENIGE INDISCHE BLAD TER WERELD

STICHTING INDISCHE DOCUMENTEN

MEELEZEN

„Tja... over dat meelezen. Ik vindt het maar een naargeestig verschijnsel. Ik kom dikwijls bij mensen die in Indië zijn geweest (mijn kennissen zijn praktisch allemaal oud-Indisch-gasten en Indische mensen) en zeker driekwart hiervan leest T.T. „wel eens van een kennis”. Men krijgt dan bladen van vier maanden geleden en men vindt ze wel aardig. Je kent die opmerkingen „och, ja, wel leuk om door te kijken... soms moet je wel lachen, weet je!” „Men rookt kapitalen weg (een gulden per dag is dikwijls heel gewoon), maar als je over het tientje voor Tong-Tong praat, dan komen de bekende beduimelde gemeenplaatsen: „we hebben al zoveel kosten” en „het geld groeit me niet op de rug” of (ja, die heb je ook!) „als ik het gratis kan lezen van dingetjes dan ga ik toch geen tien pop uitgeven...!” En zo ga je maar door. En dan zijn er nog standaard-opmerkingen van „Man ik heb geen tijd om dat ding elke 14 dagen helemaal te lezen, dan blijft het hier toch maar liggen”. Sommigen vinden het „sentimenteel gedoe”. Dat is meestal een opmerking die men in gezelschap plaatst; dan hangt men de flinke vent uit die „niet meer terug wil zien, die onder zijn Indische jaren een streep heeft gezet!” Ook die ken je. Men schaamt zich voor zijn gevoelen. Maar ik ken er die, wanneer ik alleen ben met hen, steeds maar teruggrijpen naar dit leven waarvan ze zich dus niet gedistancieerd hebben. Ze vertellen mij allerlei episodes over de baboe, over de djongos die alles begreep en hun wensen voorkwam; over hun trips naar Batoe, naar Trèdès, over het feest in de soos in Rangkas waar 2 orkesten speelden en waar ze 's morgens om half zeven nog in de galerij zaten. „Tjonge en toen reden we terug naar de onderneming... ongehooflijk prachtig... die zon over die sawab's... die groepjes Soendanese vrouwen die allemaal lachend met elkaar kwetterden... ach, toen heb ik dikwijls tegen mezelf gezegd: uit dit land zou ik nooit weg kunnen... dan ga ik dood...” Men vreet dit verdriet op en van die „streep” die men heeft gezet zie je dan niks meer...

Men is bang voor „sentimenteel” te worden aangezien, wanneer men zich op Tong-Tong

abonneert, daarvoor heeft men tientallen uitvluchten. Laat maar, Tjalie, dit zijn ook de waren niet. Uit dit leger komen dikwijls de anonieme briefschrijvers met hun kritiek, waarop je nog zo lankmoedig ingaat. Laat ze”.

J. H. KERBERT

Bij deze mensen is het besef nog niet doorgedrongen, dat je met de positieve waarden uit het vroegere „levenspatroon”, die hier en elders helemaal niet als vanzelfsprekend worden aangevoeld, iets kunt doen. Iets dat verder reikt dan „nassi”. Je kunt er uitgebreid over discussiëren, wij wéten.

Het ligt dus aan U om de meelezers, de weifelaars dat besef bij te brengen. Door onvermoeid hun de werkelijke waarde van Tong-Tong onder het oog te brengen. Uw activiteit kan de doorslag geven!

Rt.

„Ook ik ben meelezer en U mag ze op hun kop geven, want daar heeft U het volste recht toe. Maar — wat zijn zij allen, die U zo vaak aanvallen, verwijten maken, aanmerkingen plaatsen enz. enz. toch dom, maar vooral ondanikbaar! Tong-Tong is een eerlijk + heerlijk blad. U heeft mijn oprechte bewondering en welgemeende dank! P.S. Na dit geschreven te hebben lees ik „De Kleine Moordenaars”. Ga ermee helemaal accoord!”

W. H. DE JONG

Na het enorme enthousiasme voor Tong-Tong hadden wij als slot van deze brief verwacht: „wilt U mij nu als abonné noteren?” Het ontbreken ervan is even verrassend als vermakelijk! Wij weten natuurlijk niet wat de briefschrijver ervan weerhoudt een abonnement te nemen. Er kunnen klemmende argumenten voor zijn. Toch is het gek dat zoveel mensen, die Tong-Tong werkelijk een goed hart toedragen, in alle gemoedsrust meelezer blijven. Zij schijnen in een soort schemertoestand te leven, intens genietend van Tong-Tong, maar ze kunnen om een of andere reden niet tot daden komen.

Een abonnement nemen op ons blad is het in de toekomst verzekeren van het leesgenot van U en tienduizenden anderen

Rt.

BIJ DE VOORPLAAT:

Is dit de Plaats der Samendrijving? Waar de Goeden gescheiden zullen worden van de Kwaden en aan ieder recht zal wedervaren overeenkomstig zijn daden?

Nee, dit is „maar” een registratie van vee op Soembawa, lang geleden in het oude Indië. Hier worden de stamboeken bijgehouden en ontstaat ruimere kennis van betere mogelijkheden voor betere fok.

Is dit niet een prachtige foto? Het sterke, goed verzorgde vee, de prachtige rechtruggige kerels, de vlammende zon boven het ruige landschap, het bezadigde kalme wachten op zijn beurt: geen jachtige drukdoenerij.

En straks de lange, lange weg terug naar de desa, de eindeloze en daarom wijze voetreis achter de traag sjokkende karbouwen, heuvel op, heuvel af, heuvel af. In bezonken zwijgen. Of in een dralend gesprek van weinig woorden, dat wild weg klinkt in de stilte. Dan valt langzaam de nacht.

Mooie wereld. Dat onze kinderen ver en veel mogen reizen om net zo wijs te worden als wij...

T. R.

Voorplaat uit:

Foto-archief Kon. Instituut voor de Tropen.

Tong Tong

6e JAARGANG No. 20

Onafhankelijk Indisch Tijdschrift
Prins Mauritslaan 36 - Den Haag
Tel. 542.542 - Giro 6685

Verschijnt:

de 15de en 30ste van elke maand
Prijs: per nummer f 0.50
per kwartaal f 2.50
per halfjaar f 5.—
per jaar f 10.—

Betaling geschiedt altijd VOORUIT

ABONNEMENTEN BUITENLAND
(per jaar):

Australië:
p. luchtpost: f 43.-; p. zeepost: f 15.-
Nieuw-Zeeland, Zd. Afrika, Brazilië:
p. luchtpost: f 33.-; p. zeepost: f 15.-
Nieuw-Guinea, Canada, U.S.A.:
p. luchtpost: f 27.-; p. zeepost: f 15.-
Suriname, Antillen:
p. luchtpost: f 21.-; p. zeepost: f 15.-
West-Europese landen:
p. luchtpost: f 15.-
Agente voor Canada: Mevr. E. le Sueur-Zimmer, 1 Richview Side Road, RR 1 Islington, Ontario, Canada.
Agent voor Amerika: Roy J. Steevensz, 7919 Chatfield Ave, Whittier, Cal., U.S.A.

Uitgave GAMBIR
Uitgeverij voor Oost en West

Onder redactie van
TJALIE ROBINSON

Zoekt op basis van de nuttige ervaringen in de Gordel van Smaragd nieuwe interesses in Nederland te wekken voor de Tropengordel.

njai dasima

Zeer binnenkort verschijnt:

„NJAI DASIMA”

(Het slachtoffer van bedrog en misleiding)

Een historische zedenroman van Batavia, door

A. Th. MANUSAMA

Een „uitgestorven” boek, door Tong-Tong opnieuw uitgegeven in beperkte oplage, uitsluitend voor abonnees van dit blad.

Typografisch uitstekend verzorgd, geïllustreerd, in pocket-vorm

f 2,50

Een zeldzaam juweel in iedere Indische boekenkast. Bestelt en gireert tijdig.

(Hierna op komst: „De schoonste triomf van een Indo-detective”)

QUO VADIS...

Ja, waarheen gaat gij, Indischman?

Het is een tragische vraag. Het is een karakteristieke vraag die in de grote kring van Nederlandse volkgroepen praktisch uitsluitend gehoord wordt in de groep der Indischgasten. Want de „Nederlander-van-hier” denkt er gewoonweg nooit over om weg te gaan. Van de honderd Indischgasten denken er negentig alle dagen over. En zelfs de heftigste neenzegger kan op een goeie dag alles te „berat” worden en het besluit nemen: „En ik ga tóch naar de mata hari toe...”

Motieven? Duizenden. Deugt er wat van die motieven? Ach, de liefde voor de tropen is als de liefde van mensen voor elkaar. Je houdt van mekaar vaak niet om zus en zoveel deugden, maar ondanks zus en zoveel ondeugden. In Tong-Tong verdedigen we al lang de liefde voor Nederland of de liefde voor de Tropen niet meer. Het is een tē tere, een tē persoonlijke, maar ook een tē dwingende liefde, die geen bepaalde logica kent.

Een wēek terug sprak ik een goede, oude vriendin (bij de 80) die zich ook in een warmer klimaat gaat vestigen. Met gefingeerd verwijtende stem zei ik: „Hoe is dat nou, An? Ga je me verlaten? Nadat je me eerst jaren lang hebt willen dwingen om hier te blijven en jou niet in de steek te laten? Hoe moet dat: allemaal gaan weg en Tjalie blijft alleen hier...!”

Ze was toch echt van haar stuk. Je moet weten: An is een volbloed Tokotse. Heeft „he-las” dertig jaren van haar leven in Indië gezeten. Zit nu dertig jaar in Nederland, „veilig thuis” met stapels sociale zekerheden, concerten, schouwburg en weet ik niet wat rijkdommen meer. En toch, voor haar laatste levensjaren wil ze „poelang ke mata hari”. Ze wil tevreden in een kleine pondok zitten en luisteren naar het concert van de krekels of de tekoeroers. Ergens is ze ook zo'n Oosters wijsgeertje geworden en wil vrijwillig afstand doen van alle rijkdommen van het leven. Argumenteer daar niet tegen. Geef haar een zoen en zeg: „Goeie reis An! En „salam aleikum”: vrede zij met U”. Ja, toch?

Mijnheer van Santen schreef een artikel in Tong-Tong met een plan voor Palmas-Azoren. Zou het wat worden, Tjalie? We waren beiden sceptisch. Tegen alle rijkheden van Holland plus nobele vaderlandsliefde was immers niets opgewassen?

Het werd een stormloop!

Blijvers! Laat dat gemopper op „weglopers”, praat niet laatdunkend over „trouwelozen”? Wees verdraagzaam en begrijpend. Kunnen wij zien in het hart van een ander? Is óns levensgenoegen noodzakelijk maatstaf voor het leven van een ander? Veroordeel niet. Stoot niet af. Laat ons elkander de vriendenhand blijven reiken over oceanen en continenten heen. Het kán. Het móet.

Quo vadis, Indischgast?

Naar Californië, naar Brazilië, naar Tanganyika, naar Palmas, naar Spanje of Italië. Naar Indonesië ook? Als straks de zinloze twistlust van vandaag weer over is? Zijn al die „weglopers” slechte vaderlanders? Of is niet juist het feit dat zij, waar ook ter wereld, via Tong-Tong de band met Nederland vasthouden, het bewijs dat zij juist *super-Nederlanders* zijn? In Tong-Tong alstublieft geen mentaliteit van „Staphorst for ever and the rest of the world is nothing!”

Wij kinderen van de Gordel van Smaragd, bruin én blank, wij zijn wonderlijke trekvogels geworden: ons diepste en mooiste gevoel is ons heimwee naar twee vaderlanden: Nederland en de Wereld. Tragisch? Nee, onzegbaar rijk!

* * *

Wij hopen voor de heer van Santen en alle „Las Palmas-vaarders” dat hun plan lukt.

En dat er in die verre stad in die wonderlijke eilandengroep in de Atlantische Oceaan nog eens een dorp zal verrijzen van kleine pondoks, een „Klein Soekaboemi”, waar rijsttafel gegeten wordt en kopi toebroek gedronken en waar op elke oranjedag de driekleur wapperen zal! Dat is ónze opvatting van Neder-

Foto: LEONARD FREED

Quo Vadis? Ja, waarheen gaat gij, grijsaards? En waarheen ga jij, kleine meid bij de scheepstrap? Waarom wil je niet zoals wij, wijzen, tevreden bij de haard zitten? Hoe kunnen wij ooit weten wat en wie ons drijft en drijven zal? Wij zijn allen in God's band, de huis-mussen en de trekvogels, de wanhopige verdrevenen en de avontuurlijke zoekers. Waar zal ik zijn als ik zestig ben, zeventig? Waar zal ik sterven? Laat ons niet oordelen. Laat ons bouwen aan vriendschapsband tussen blijvers en verstrooiden.

Eens kunt U dan in nu verlatenheid een brief krijgen, zó'n vreemde brief uit een verland. En U bent niet meer alleen. Tong-Tong bouwt aan deze vriendschap tot aan de verste uithoeken van de wereld. Bouwt mee!

ONRUST

Wie te Amsterdam vaak zei:
„Jeruzalem!”
En naar Jeruzalem gedreven kwam,
Hij zegt met een mijmerende stem:
„Amsterdam... Amsterdam...”

J. J. DE HAAN

landerschap: plant de driekleur over de hele wereld!

Tong-Tong neemt met groot respect zijn petje af voor „die oudjes” die dat toch weer aandurven. Ah, de oude garde van pioniers is werkelijk „jang paling baik”. Daar kunnen de jonge wijsneuzen met hun uitgerekend pienter leven niet tegenop! Mogen we dat zeggen? Ere wie ere toekomt!

* * *

Maar Tjalie, wat blijft er van Tong-Tong over als ze allemaal weglopen?

Niemand loopt weg. Ze blijven allemaal Tong-Tong-abonnee, let op mijn woorden. We kunnen zelfs de gekke toestand krijgen dat Tong-Tong praktisch alle abonnees in het buitenland zal hebben, omdat de „geassimileerden” hier „natuurlijk” geen heimweeblad hebben willen. We kunnen ook uitgroeien tot een heel bijzondere en uiterst belangrijke werkgroep juist door dat nauwe contact van Holland-groep met „wereldgroep”. De tijd zal het antwoord op de vraag brengen.

Maar laat ons aannemen, dat Tong-Tong inderdaad verloopt omdat iedere Indischgast zijn uiteindelijk geluk gevonden heeft: de een in Lutjebroek en de ander in Hongkong, de een in San Diego en de ander in Las Palmas, enz. enz., waarom zouden wij dan treuren? Tong-Tong heeft dan het doel bereikt, dat het zich gesteld heeft: met dankbaarheid voor ons Indische verleden en met gebruikmaking van onze beste Indische waarden het persoonlijk geluk te helpen vinden voor iedere Indischgast, waar ook ter wereld.

Over mijn schouder leest iemand bezorgd mee en vraagt: „Maar wat blijft er dan van jou over, Tjalie? Je hebt geen pensioen en je hebt dan ook geen bloeiende zaak! Het antwoord is al tweeduizend jaren bekend: Geen musje valt van het dak zonder de wil des Heren”. En als er straks zóveel gelukkige huizen zijn over de hele wereld zouden er geen dakgoten genoeg zijn om er een klein nestje onder te bouwen? Dit geldt voor mij en dit geldt voor iedere Indischman: onderhoud de vriendschap; streeft onvermoeid het goede na; niemand zal te kort komen. Selamat djalan!

T. R.

RASSEN KOMEN EN GAAN

Er is n.a.v. sommige artikelen en kanttekeningen in Tong-Tong en in het algemeen artikelen over rasdiscriminaties in de hele Nederlandse pers (over conflicten in Amerika, Afrika, en ook Nederland) vrij veel correspondentie geweest met de redactie van dit blad.

Zoveel opinies, zoveel ideeën zijn hierbij naar voren gebracht dat wij eerlijk niet meer weten waar we deze stof moeten aanpakken. Dat ideeën over Rassen al heel oud zijn en van de meest uiteenlopende kant benaderd, mag o.m. blijken uit het feit dat we van twee kanten citaten toegestuurd kregen uit „Mystiek Christendom” van de Rozekruizers Cosmologie van de hand van Max Heindel (1924).

Wij laten ze hier volgen:

De zestien wegen ter vernietiging

De zestien Rassen worden de „Zestien wegen ter vernietiging” genoemd omdat er altijd in elk ras gevaar bestaat, dat de ziel zich te veel aan het ras zal hechten, dat zij zo verstrikt zal raken in Ras-eigenaardigheden, dat zij niet boven het ras-begrip uit kan stijgen en daardoor stil zal blijven staan; dat zij om zo te zeggen in dat Ras zal kristalliseren en bijgevolg aan de Raslichamen blijven vastzetten, wanneer die beginnen te ontaarden, zoals met de Joden het geval was.

In Perioden, Rondten en Tijdvakken, waarin geen Rassen zijn, is er veel meer tijd en is de kans om te verstenen en achter te blijven niet zo groot. De zestien Rassen worden echter geboren en sterven in betrekkelijk zo korte tijd dat er ernstig gevaar bestaat, dat degene die zich te veel aan omstandigheden hecht, kans loopt achter te blijven.

De namen van de Rassen die zich gedurende het Vijfde Tijdvak tot nu toe over de aarde verspreid hebben zijn de volgende:

- 1 - Het Arische, dat zuidwaarts ging naar Indië.
- 2 - Het Babylonisch-Assyrisch-Chaldeese.
- 3 - Het Perzisch-Grieksch-Latijnsche.
- 4 - Het Keltische.
- 5 - Het Germaansich-Angel-Saksische (waartoe wij behoren).

Uit de vermenging van de verschillende naties, zoals die nu in de Verenigde Staten plaats vindt, zal het „Zaad” voor het laatste Ras in het begin van het Zesde tijdvak, voortkomen.

In ons tegenwoordig Tijdvak zullen nog twee rassen ontwikkeld worden; het ene is het Slavische. Wanneer over een paar honderd jaren de zon ten gevolge van de precessie der equinoxen het teken Aquarius binnengetreden zal zijn, (± het jaar 2000 - Red. T.T.), zullen het Russische volk en de Slavische rassen in het algemeen een hoogte van geestelijke ontwikkeling bereiken, die hen ver boven hun tegenwoordige trap zal doen stijgen. Muziek zal hiertoe de voornaamste factor zijn, want op de vleugelen der muziek kan de harmonisch gestemde ziel tot voor de Troon van God opstijgen, een hoogte die het intellect alleen niet kan bereiken. De ontwikkeling, welke op die wijze verkregen wordt, is echter niet blijvend, omdat zij eenzijdig en daardoor niet in harmonie is met de evolutiewet, die eist dat ontwikkeling, wil zij blijvend zijn, ook evenwichtig moet zijn — met andere woorden, dat geestelijkheid zich door, of tenminste hand aan

hand met het intellect moet ontwikkelen. Daarom zal de Slavische beschaving ook maar van korten duur zijn, maar zolang zij bloeit, zal zij groots en vreugdevol zijn, want zij is geboren uit diepe smart en ongezegd lijden en de Rechtvaardige wet zal op haar tijd de vergoeding daarvoor brengen.

Uit de Slaven zal een volk geboren worden dat het laatste der zeven Rassen van het Arische Tijdvak zal vormen, terwijl uit de bevolking der Verenigde Staten het laatste van al de Rassen in dit evolutieplan zal opbloeien, dat in het begin van het Zesde Tijdvak zijn loopbaan zal aanvangen.

Nooit van deze cosmologie gehoord. Als dit dom is, „maaf”. We betreuren het dat we van veel niets afweten. We wilden alleen duidelijk maken dat er zeer vele opvattingen over rassen bestaan en dat door vele soorten mensen over de hele wereld aan rassenwetenschap of rassenpolitiek gedaan wordt. En dat het dus gevaarlijk is om kortaf te zeggen: „Ik

Zwerfers langs 's Heren wegen

Toegoenezen gaan de aardbol rond

Als het berichtje dat wij onlangs in de kranten lazen juist is, dan is van Nederlandse zijde enige tijd geleden contact opgenomen met de Surinaamse regering over de toelating van een 30-tal gezinnen uit Nieuw Guinea. Toegoenezen, die in 1950 uit Java daarheen zijn vertrokken.

Wie en wat zijn deze Wie en wat zijn deze Toegoenezen.

Waarschijnlijk gaat het hier om het Christelijk deel van de desa Toegoe in het Bekasische (bij Djakarta), afstammelingen van Portugezen en inlandse christenen die na de verovering van Malakka in 1641 zich daar vestigden. Zijn naam ontleende dit plaatsje aan een met een Sanskritopschrift beschreven grenssteen (= toegoe), daterende uit de 4e begin 5e eeuw, die in 1878 werd ontdekt en in het Museum te Batavia werd ondergebracht.

Deze Toegoeneze christenen vtoegen in 1676 om een Christenleermeester (vgl. N.I. Plakkaatboek Van der Chijs dl II 1886 blz. 579). In de periode dat de predikant Leydekker die eigenaar was van het land Toegoe, te Batavia stond (1678-1701) was er een grote toename in het aantal Christenen in Toegoe. Dit aantal daalde in de loop der tijden echter weer.

Van type waren deze Toegoenezen geheel anders dan de overige inwoners. Zij onderscheidden zich door hun donkerder gelaatskleur, hun gelaatsstreken waren ook anders. Zij hadden een oprecht en openhartig karakter. Hun taal (een verbasterd Portugees), zeden en gewoonten waren anders. Zo verafschuwden zij bijv. het dobbelspel en kaartspelen. Krontjong was hun geliefde muziek, die dan ook op alle tijden van de dag — en de nacht — opklonk. In 't midden van de 19e eeuw droegen de mannen nog korte broeken met gespen aan de knieën (zoals ouder-

zeg dat het zus en zo hoort en wie anders denkt, sla dood!”

Ik heb van mijn Javaanse Mohammedaanse Tjang en van mijn Hollandse Christelijke vader geleerd dat het mogelijk is elk ras te respecteren zonder eisen van nivellering te stellen. Ik heb ook geleerd dat ieder ras zijn goede en kwade kanten heeft en dat de kwade mensen onverdraagzaam, zelfingenomen en veeleisend zijn, terwijl goede rassen zelfs geen ras (noch hun eigen noch een ander) zien!

Ook geloof ik (zonder Max Heindels ideeën te onderschrijven) dat de onweerstaanbare gang van miljarden mensen door de tijd zich voltrekt volgens vaste patronen die ver uitgaan boven tijdelijke ideeën van tijdelijke mensengroepjes. Daarom: niet twisten, niet twisten, niet twisten! Gadeslaan, denken, leren.

Wie gadeslaat, ziet dat sinds de grote ontdekkingsreizen (± 1500) enorme vermengingen tussen rassen hebben plaats gevonden en er honderden miljoenen mengbloeden ontstaan zijn, niet alleen tussen blanke en bruine rassen (The New White-Brown Race), maar ook tussen Gelen en Bruinen, Blanken en Zwartten, Bruinen en zwartten. Of men het leuk vindt of niet, het IS zo. Ook is het niet mogelijk deze mengbloedigen te dwingen terug te krui- pen in één van de „oorsprong-rassen”. Ook is het dwaas om mengrassen te binden aan nationaliteiten. Want ook is — alleen al sinds de eerste wereldoorlog — de nationaliteitskaart ontzaglijk veranderd! Het wordt tijd dat er nieuwe inzichten groeien. Het is logisch dat in een blad als Tong-Tong, van lezers die een leven lang met andere rassen hebben samengeleefd, bijzondere belangstelling is voor dit onderwerp. Maar „please” niet met de knuppel in de hand! T. R.

wetse Gelderse boeren) en vesten met blinkende knopen. Zij waren van oudsher harts- tochtelijke jagers, maar werden mettertijd landbouwers.

Tussen de Toegoenezen en de Inlandse Christenen te Depok kwam gaandeweg een steeds groter gemeenschap, en men ging tot onder- linge huwelijken over. Hierdoor kwam er dus enige verandering in deze eigenaardige groep, die zich door isolatie eeuwenlang had weten te handhaven.

Nadat de groep in 1950, toen haar een verder verblijf in Toegoe onmogelijk was gemaakt, zich in Nieuw Guinea gevestigd had, opteerde zij een jaar geleden en bloc voor het Nederlanderschap.

Wordt het plan tot vestiging in Suriname verwezenlijkt, dan zien we dus hoe deze Toegoenezen, wier voorouders vanuit Portugal via Malakka naar Java kwamen, nu via Nieuw Guinea hun reis over de aardbol zullen vervolgen om wie weet vanuit Suriname later weer in Portugal te belanden. Zwerfers langs 's Heren wegen, evenals wij allen... W. v. M.

OP REIS

Hiertoe in de gelegenheid gesteld door enkele bedachtzame Indischgasten, is Tjalie Robinson voor een korte reis vertrokken naar de Canarische Eilanden en Zuid Spanje, teneinde in Tong-Tong „Indische voorlichting” te kunnen geven voor hen die vestigings- of reisplannen hebben in die streken.

Strikt persoonlijke correspondentie voorlopig aanhouden.

Pythagoras leerde het ons al . . .

De feestvreugde die in alle uitbundigheid als een in de lucht uiteenspattende gekleurde vuurpijl losbarstte toen we in september 1936 het nieuws uit de radio hoorden klinken, dat onze Prinses zich verloofd had met een jonge Prins, herinnert U zich deze nog lezer? Je begreep niet waar het allemaal zo gauw vandaan kwam, de champagne, de serpentines, de feestartikelen. Maar ze waren er.

Overal knalden de kurken; het roezige feestgedruis, zo spontaan en zo algemeen, duurde tot aan het ochtendgloren en langer nog. En deze feesten vormden slechts een inleiding op die, welke ter gelegenheid van het huwelijk in januari 1937 gevierd zouden worden. Dagen en nachten achtereen! In steden en dorpen, in Kota's en kampongs!

Er was een sprookjesprins gekomen, en zoals de Prinses zeide, zij waren het „heel eens" geworden.

Hetgeen toen van Prins Bernhard gezegd werd, nl. dat hij was: open en eerlijk van karakter, opgewekt, serieus, eenvoudig, beminnelijk, sportief, intelligent, ontwikkeld, zéér geïnteresseerd in het leven rondom hem, is dat alles en nog veel meer niet bewaarheid geworden in de afgelopen jaren?

En thans vieren wij het 25-jarig huwelijksfeest van onze Koningin en Prins.

Koningin Juliana, Koningin bij de Gratie Gods. Staan wij daar altijd wel voldoende bij stil? Dat het de genade Gods is bij welke Zij tot onze Leidsvrouw werd verheven?

Er is een stelling die zegt dat ieder land zijn Regering krijgt die het verdient. En als in ogenblikken van moedeloosheid over de gang van zaken in de politiek wij ons wel eens te erg terneer laten slaan, dan is het deze gedachte die weer nieuwe moed geeft. Want zolang wij aan het hoofd van onze natie nog een Vrouw hebben met gaven van hoofd en hart en hand als onze Koningin, moeten wij wel aannemen dat ons volk nog niet verloren is, dat Zij ons uit de duisernis weer in het licht zal leiden.

Dat deze taak voor Haar zeer zeker geen geringe is, dat beseffen wij meestal te weinig. Hoe het Haar, die zo vervuld is van menselijke deernis te moede moet zijn, als Zij machteloos is om in te grijpen in de gevallen dat men op Haar een persoonlijk beroep doet, en onze wettelijke bepalingen dit niet toestaan, dit kunnen wij slechts gissen. Zéker zijn wij overtuigd dat Haar dit dikwijls zeer zwaar zal vallen. Het is echter verheugend te weten, dat Zij bij de vervulling van Haar plicht steeds de steun ondervindt van Haar echtgenoot, en nu ook hoe langer hoe meer van Haar dochters.

Stralend jong geluk. De foto schijnt te willen tonen hoe de arm die het prachtige bruidsbouquet van angrek-boelans draagt, getooid is met de fraaie armband, het geschenk van Ned. Indië dat onze innige verbondenheid met het Huis van Oranje symboliseert. Moge de tijd niet ver meer zijn, dat het volk van Indonesië, dat ééns aan deze verbondenheid mede uiting gaf, zal kunnen inzien dat het volk van Nederland in vriendschap met haar wil samenleven!

Foto uit: „The Java Gazette"

Een 25-jarig huwelijksfeest.

Wat wij ook al of niet hebben opgestoken tijdens de wiskundelessen op de middelbare school, één stelling hebben we allen onthouden: de Stelling van Pythagoras. Het kwadraat op de langste zijde in een rechthoekige driehoek is gelijk aan de som van de kwadraten op de rechthoekszijden, of wel: $3^2 + 4^2 = 5^2$. En aan deze stelling denken we dus bij een 25-jarig jubileum, en zeker als dit jubileum een 25-jarig huwelijksfeest is. Immers beschouwen wij de loodrechte zijde van de driehoek, de 4, als het actieve, manlijke beginsel, de horizontale zijde, de 3, als het passieve vrouwelijke beginsel, dan zien wij dat de vereniging van beide in hun hypothenusa, de 5, de totaliteit van de schepping voorstelt. Wij zouden ons kunnen laten verleiden om verder door te gaan op de getallenleer van Pythagoras. Dat doen wij hier niet. Ieder van U zette zich daartoe en hij zal tot verrassende resultaten komen. Wij brengen hier alleen in herinnering dat deze getallenleer voor Pythagoras slechts een uitgangspunt was voor zijn filosofie. In de getallen is volgens hem het geheim van het heil besloten. En de wereldharmonie is daarop gegrond dat alles in de kosmos gevormd is naar getalverhoudingen. Gedachten waar wij op komen als wij iets willen schrijven over ons Koninklijk Paar. Mensen voor wie het streven naar Harmonie geen holle frase is maar een levensbehoefte. En als wij aan Harmonie denken, komen wij op het gebied der muziek, de zevende wetenschap van Pythagoras. En dit brengt ons weer in gedachte de door Hare Majesteit in een van Haar Kerstboodschappen gemaakte vergelijking: het afstemmen van ons innerlijk op de juiste golflengte. Als wij dan vandaag ons innerlijk afstemmen op de goede golflengte, dan vernemen wij de volgende boodschap:

Majesteit en Koninklijke Hoogheid,

Moge het Licht van de Volle Middag U de Kracht geven voor de vervulling van Uw taak

Moge de louterende Vlam der Heilige Liefde U omvatten en U de Wijsheid schenken die Gij daartoe behoeft.

Moge Uw Hart zijn rustpunt vinden daar waar in 't Kruispunt van de hoeken de Roos in Schoonheid openbloeit.

Dat Gij beiden, temidden van Uw gezin en van Uw volk, een even zegenrijke periode tegemoet moogt gaan als de afgelopen is geweest, dat wensen wij U van heler harte toe!

W. v. M.

Bij Oranjefeesten hoorden onafscheidelijk aubade's, balmasquë's en bloemencorso's. Van de vele foto's van de feestelijkheden, waaruit wij een keuze moesten doen, plaatsen wij hier de aubade in Soerabaja, en een opname van het echt-vaderlandse spel „Kaat Mossel", dat met succes in Batavia werd opgevoerd.

Foto's uit: „d'Oriënt"

KAPITEIN HANS CHRISTOFFEL

„De weg van de soldaat is de rechte weg”

Dit was het motto van de „Kapitein Ketjil”, en hieruit laat zich zonder moeilijkheden of tegenstellingen, zijn karakter vaststellen. Zo was Christoffel en zo wist hij ook als trouwpiet uiteindelijk de rang van kapitein te bereiken. Zo verdiende hij zijn sporen onder een van Heutsz, een van Daalen en een Swart.

Hij was geen strateeg, maar op en top een troepen-officier, waarop men kon bouwen. Eens een opdracht aan hem verstrekt wisten zijn opdrachtgevers dat hij die ook zou volbrengen, kostte wat het kostte.

Vele waren zijn onderscheidingen: M.W.O. 4e Kl. op 3 januari 1901; Eervolle vermelding op 23 oktober 1901; 5 oktober 1903 buitengewoon bevorderd tot 2e Lt.; 15 februari 1904 bevorderd tot M.W.O. 3e Kl.; 29 juli 1905 buitengewoon bevorderd tot 1e Lt.; 12 januari 1907 na een jaar verlof buitengewoon bevorderd tot kapitein; 5 december 1908 Ridder in de Orde van de Nederlandse Leeuw; 28 december 1908 de Eresabel, zijn laatste onderscheiding.

Voorwaar in de tijd van 7 jaren een verzameling onderscheidingen zonder parallel! Maar hij bleef de eenvoud zelve!

Hoewel moeite kostte het niet om hem over zich zelf te laten praten! Zo er herinneringen geboekstaafd zouden moeten worden, dan zou dit moeten geschieden door anderen, die zijn wapenfeiten uit hun herinneringen zouden moeten ophalen of uit vergeelde couranten en tijdschriften opdiepen.

Maar welk een vitaliteit leefde in deze legendarische man, geboren 13 september 1865 te Rotherbrunnen (Zwitserland) en overleden op 8 april 1962, na 24 jaren van een zeer hard soldatenleven in de rimboe, waarin hij zich niet spaarde noch zijn opdrachtgevers! Meermalen werd hij gewond en is hij door het oog van de naald gekropen.

Het meest markante wapenfeit van Christoffel was het opjagen van de Batakse priesterstervorst, de befaamde „Leeuwenvorst” Si Singamangaradja, die in het Batakland mèer de geesten en harten boeide dan Napoleon het zijn Fransen deed, en dat eindigde met zijn dood, onvoorkombaar en onvermijdelijk, toen de marechaussee onder „Kapitein Ketjil” zijn spoor opnamen. En men droeg zijn lijk rond door het Tobaland, om aan de typische kle-

Foto: „De Telegraaf”

Kapitein Hans Christoffel

ding en het lidteken aan de pink — ieder Batak wist dit — te laten zien dat de mystieke priesterstervorst dood was.

Zelfs in deze zo gecompliceerde tijden, moge de eenvoudige levensregel van Hans Christoffel een teken aan de wand zijn: „De weg van de soldaat is de rechte weg!”, ook voor ons allen, zowel de volwassenen als de jeugd. Moge hij in vrede rusten, in de wetenschap zijn plicht, ja meer dan zijn plicht, gedaan te hebben en een blijvend lichtend voorbeeld voor ons allen!

J. C. H.

CAROLINE SLINGERVOET RAMONDT †

De 8ste april j.l. overleed in Heemstede, op de leeftijd van 93 jaar, onze lieve *CAROLINE SLINGERVOET RAMONDT*. Gedurende haar leven was zij Directrice van de, in ons oude Indië, zo overbekende Gentengschool. En wát voor Directrice! Honderden jonge meisjes zijn in de loop der jaren door haar voorbereid en zij drukte op ons aller geest haar visie van de ons wachtende taak in het leven. Een gróóte visie was het, want ons „RAMONDTJE” was een vrouw van grote eruditie.

Zèlf leefde zij voor haar school en haar „kinderen”, en onder haar strenge, maar rechtvaardige en liefderijke leiding beleefde de Gentengschool haar grootste bloei.

Tot het einde bleven de oud-leerlingen haar met vreugde bezoeken, zeker van dezelfde, warme belangstelling, het medeleven en het evenwichtige, rustige oordeel van „vroeger”.

Haar leven was vol en rijk, en zij zaaide „het zaad, dat vrucht gaf, het één honderd-, het ander zestig- en het ander dertig-voud”.

Wij, — haar „kinderen” — zullen haar node missen, maar wij wensen haar met grote dankbaarheid een zachte rust toe. N.

Praktijk

E. BOERS, arts

vanaf 1 mei 1962 voortgezet door:

S. P. LIE, arts

Laan van Meerdervoort 368, Den Haag,
Telefoon 60.46.20.

Spreekuren:

Celsiusstraat 8.30—10 u.

Gouvernementslaan 11.30—13 u.

Laan v. Meerderv. 13.30—14.30 u.

De waarde van het niets

Wij arme „oosterlingen”. Ook zeer vele totoks, die lang in de Oost leefden. Ergens is een wijze van denken, een levensbeschouwing, ontstaan, die in het westerse denken moeilijk aansluit. Ergens lopen wij met „nietswaardige”, „zinloze” gedachten en gewoonten. Ergens is voor ons geen bevrediging in de exact sluitende westerse levensbeschouwing. Alles lijkt hier „uitgerekend”. Zaken die niet tastbaar zijn, waar je „niets mee doen kan” worden uitgebannen.

„Dongèng”, het richtingloos, begin- en einde-loos vertellen, is „waanzin”.

„Lali djiwo”, zielsvergetenheid, het gelukkig zijn met stil „denken aan niets”, is onzin.

Beeldende kunst wordt gevangen in composities. De wonderlijke lege ruimte in Chinese schilderijen die nochtans niet on-af of leeg aandoet, is in de westerse schilderkunst ondenkbaar.

Een reeks volkomen gelijke Boeddha-beelden met alleen nauw merkbare verschillen in een vinger of handhouding „en verder niets” is onvatbaar voor de Europese beeldhouwer.

Dit zijn voorbeelden van leven met „Niets”, die in ons wezen gedrongen zijn. Waar we niet meer af kunnen. Waar we zelf niets van begrijpen. En waardoor we vreemd blijven in vele westerse ogen.

Elke logica schijnt te ontbreken, als er niet „gewerkt” kan worden met „realiteiten”, met „tastbare waarden”.

Nochtans bestaat er een ándere logica voor. In het hoofdstuk „De Functie van het Niet-bestaande” van de Tao Teh King leert Lao Tse het volgende:

Dertig spaken komen bijeen in een naaf en op datgene wat niet is — het gat in de naaf — is de eenheid en het bestaan van het wiel gebaseerd.

Van klei kneedt men een bootje en op datgene wat niet is — de holte van het scheepje — is het bestaan van de boot gebaseerd.

Door ramen en deuren uit te snijden, bouwen wij een huis en dankzij datgene wat niet is — de lege ruimte van deuren en ramen — bestaat het huis.

Daarom: wat is, is slechts feitelijk, maar wat is samen met wat niet is, bestaat.

Naast het Reëele kent de westerling het Irreëele en het Surreëele, echter als afgescheiden waarden. Niet gezien als noodwendig verbonden aan het Reëele voor de volmaakte aanvaardbaarheid.

Moeilijk? Critiek? Aanvullende ideeën? Verwerping? Laat eens horen, bruine en gebruinte denkers uit de Oost en schrijf hierover aan

TJALIE ROBINSON

Met grote droefheid geven we alsnog kennis van het op 3 maart 1962 zeer onverwacht overlijden van mijn dierbare man, onze lieve vader en behuwdvader

Josephus Petrus Kocken

Hij is ons voorgegaan naar ons eeuwig Vaderland.

C. A. Kocken-Boode
kinderen en overige
familieleden.

De teraardebestelling heeft plaatsgevonden te Westervoort (Gld.)

DE GEEST VAN HET OUDE KNIL tijdens het verzet in Holland

Opeens lag het adres op mijn schrijftafel met verzoek „er eens heen te gaan”, want Tong-Tong wilde de Indische Nederlanders, die hier in het Moederland aan het verzet deelgenomen hadden, niet vergeten.
Het was het adres van een dame, meer gegevens waren er niet.

Ik ging en vond... de Geest van het oude KNIL! Een tegere dame, zeer correct gesoigneerd, ontving me in de voorkamer van een huis dichtbij de Scheveningse Bosjes. Ze leek me zestig, maar bleek dicht bij de tachtig dan bij de zeventig te zijn.

Wat me het eerst opviel in die kamer, was het levensgrote schilderij van een slanke heer ietwat donker getint. Zijn donkere ogen keken rustig op ons neer. Het was of een met trots vervulde glimlach op zijn lippen speelde, wanneer — voor mijn gevoel — zijn ogen in het bijzonder richtte op het slanke dametje, dat me zo vriendelijk verzocht plaats te nemen.

Ja, haar man had in het verzet gezeten. Ja, ze waren uit Indië, maar al in 1923 had haar man zijn pensioen genomen als lt. kolonel titulair van de artillerie van het KNIL. Van afkomst was hij Frans-Belgisch, maar in 1882 in Magelang geboren. Zijn vader was ook officier van het KNIL geweest. Trouwens zijzelf was ook de dochter van een KNIL-officier, die in Atjeh onder generaal van der Heijden had gediend. En haar grootvader had als officier de tiendaagse veldslag in 1830 meegemaakt.

Ze wilde wel iets vertellen over haar man, „maar”, ze aarzelde even... „Ik geloof niet dat hij zou willen, dat zijn naam genoemd wordt. Hij heeft uiteindelijk niets spectaculairs gedaan. Niet een bijzonder feit...”

Neen, een bijzonder feit niet, althans in de ogen van een oud KNIL-officier, want hij had alleen zijn plicht gedaan en de gevolgen aanvaard ZONDER een moment de geest van het oude KNIL te verloochenen. Evenmin als die tegere vrouw, die als echt officierskind het vanzelfsprekend had gevonden, dat haar man toen hij bijna zestig was, weer mee was gaan doen. Geen zelfbeklag, geen gelamenteer. Een officiersdochter met een vader, die in Atjeh gediend had, trouwde niet met een officier om zijn uniform.

Ze was zich bewust van de consequenties van het beroep van haar man en innerlijk er op voorbereid...

Lang na de bevrijding in 1945 had ze bericht gekregen, dat haar man eind mei 1944 — de juiste datum is nooit komen vast te staan — ergens in Polen in een kamp, dat toen Küstring heette, maar nu weer gewoon Slonsk, na twee jaar gevangenschap aan tyfus was overleden. Dat is in a nutshell de geschiedenis. Heel simpel. Maar hoe kwam iemand er toe om bijna 20 jaar na zijn pensionering weer actief te worden?

Ze vertelt:

We zijn allebei in Indië geboren, hebben beiden onze middelbare school in Holland gevolgd. Ik was al jong met hem verloofd en toen ik 19 was zouden we trouwen. Maar niet met de handschoen. Als in Indië geboren had ik recht op vrije overtocht naar het land van herkomst. Ik ging met de Prinses Sophie naar mijn verloofde. Het was de laatste reis van dat schip.

Vlak voor de eerste wereldoorlog waren we met verlof in Holland, mijn man moest terug, maar ik bleef achter voor een operatie en volgde hem in oorlogstijd. Dat was wel interessant, want in oorlogstijd beleef je weer heel andere dingen aan boord.

Maar goed, in 1923 nam mijn man pensioen en gingen we in den Haag wonen. Neen, we hebben geen kinderen. Toen in 1940 de dreiging kwam, meldde mijn man zich. Maar het duurde zo lang voordat hij zijn uniformen had, dat het al „voorbij” was toen hij eindelijk in de Frederikskazerne kwam. Dat zinde hem niet en zodra hij hoorde van de O.D., opgericht door één van onze generaals, sloot hij zich daarbij aan. Toen brak voor ons beiden een tijd aan van telkens dan hier en dan daar onderduiken. Begin 1942, dus na 2 jaar, vond hij het voor mij te gevaarlijk en overreedde mij om in Wassenaar bij kennissen onder te duiken. Hijzelf had een onderduikadres in de Bloemenbuurt.

Wonderlijk hoe dit alles langs je beste kennissen en familieleden heen gaat. Op een bridgepartijtje werd er heerlijk geroddeld over ons huwelijk, dat dan nu toch heus kapot zou zijn, want we waren niet meer bij elkaar!! Iedere avond belde mijn man mij op en toen op een avond... kwam er geen telefoontje. Ik had het niet meer, maar kon niets anders doen dan wachten. Eindelijk de volgende avond kreeg ik bericht.

In de vroege morgen om half 7 was hij uit zijn bed gelicht. Met het revolver op zijn borst gericht was hij meegenomen, overgebracht naar de gevangenis in Scheveningen. Het heeft drie maanden geduurd, voordat ik hem weerzag-daarginds.

Hij was ontzettend vermagerd, zat „streng einzelhaft” en ik mocht nog niet eens mijn hand uitstrekken voor een handdruk...

Van Scheveningen werd hij overgebracht naar een seminarium in de buurt van Den Bosch. Daar was de behandeling wel beter, maar daar begon tevens het proces tegen hem. Dat proces duurde een heel jaar en toen werd hij — zonder enig bewijs — veroordeeld en overgebracht naar Utrecht.

In Utrecht was hij onder militaire bewaking en daar ondervonden we, dat de Mof toch in een officier een collega bleef zien en er iets van militaire eer bestond.

Ik kon er vaak heen en mocht van alles meebrengen. Ik lifte dan mee met een vrachtauto. Hij ging er beter uitzien... o.a. door de eieren, die ik voor een gulden per stuk voor hem kocht.

Ik kreeg via de wasman zijn verfrommelde — schone — overhemden in handen. Op de mouw had hij hele brieven geschreven. En toen ook daar opeens weer „pigi”.

Waarheen? We wisten het niet, totdat de vrouw van een kameraad een wonderlijke briefkaart kreeg van een Duitse verpleegster. Op het eerste gezicht leek het op een babbelfriefje, maar bij nadere beschouwing, ont-

dekten we, waar onze mannen naar toe gestuurd waren. Naar het kamp Küstring in Polen.

Nooit heb ik gedurende de oorlog meer iets gehoord, pas lang na de bevrijding kwamen de berichten. Belgische officieren, die met hem samen gezeten hadden, schreven me.

Hier lees deze zin van die Belgische overste van de cavalerie:

„Voor mij blijft overste... één der schoonste figuren, die ik tijdens mijn militaire loopbaan gekend heb”, schreef hij in het Vlaams.

En dan laat ze me nog zien een vodge papier, opgeraapt van de grond. Op de achterkant staat iets van „Haushaltsausgabe (in die Stamliste zu übernehemem)” — kennelijk dus een bladzij uit een kasboek.

Het was het afscheid, dat haar man daar door een jonge communist — toen immers fel anti-Duits — had laten schrijven, omdat hijzelf uitgeleerd naar lichaam, maar NIET naar geest het niet meer kon.

Hij nam er in tedere woorden afscheid, vroeg nog de jonge man zijn gouden horloge te geven, omdat die jonge kerel hem in zijn ziekte met alle opoffering verpleegd had. Er waren er, die bang waren, dat het een gefingeerd briefje was..., om het gouden horloge... maar er kwam een naampje in voor, dat haar man haar gaf. Een naampje in niets gelijkend op haar werkelijke naam en alleen bekend aan hen beiden. Dat was voor haar het bewijs, dat het briefje echt was.

Ze hoorde hoe hij, hoewel lichamelijk uitgeput, nooit de moed verloren had en steeds anderen bezielde had. Bijvoorbeeld, toen één van de jongeren verkommerde door gebrek aan voedsel, stelde hij voor, dat ieder iets van zijn rantsoen zou afstaan, opdat de jongere een extra portie kreeg. Het vergt veel als je zelf al honger hebt, maar ze deden het.

Nog veel later, lang na de oorlog, ja na de soevereiniteitsoverdracht in ons oude Indië, zat ze op een keer met een reisgezelschap in een bus naar de bloeiende Betuwe. Naast haar zat een jonge totok. Hij hoorde haar naam, vroeg of haar man overste... was geweest. Toen bleek, hoe in de laatste levensdagen het heimwee naar het geboorteland haar man zo overspoeld had, dat hij van dat land vertellen MOEST.

De jonge totok was er zo door gegrepen, dat hij één der eersten was, die zich als OVW-er meldde, omdat hij het land van de geestelijk zo sterke overste van het KNIL zelf wilde aanschouwen.

Daar in het kamp in Polen had ons Indië overheerst. Zou men anders verwacht hebben bij een oud KNIL-er uit een geslacht van KNIL-ers, getrouwd met de dochter van een KNIL-er!!!!

MIES ROELOFSMA

Oosterse Wijsheid

Bij het zien van goede mensen, denk hoe ze te evenaren.

Bij het zien van slechte mensen, zie in Uw eigen hart.

Indonesische Kunst

1 Gouden of zilveren Balinese krisbeften

Een van de geniale uitingen van Indonesische kunst mag zeker wel genoemd worden het vervaardigen van gouden of zilveren krisbeften door een Balinese goudsmid in de vorm van een godenfiguur, fijn geciseleerd en versierd met edelstenen.

Hij gaat uit van een gouden of zilveren nauwe, dunwandige cylinder, waarvan de soldeernaad geheel is weggewerkt, dus onzichtbaar is.

Van binnen uit wordt nu door hem deze huls dusdanig bewerkt, dat langzaam aan een godenfiguur ontstaat, zonder daarbij gebruik te maken van een tekening of mal. Dit vereist een werkelijk grote mate van virtuositeit, precisie en materiaal kennis, om een dergelijke betrekkelijk kleine figuur te modeleren, van binnen uit, uit een dunwandige buis van goud of zilver, met een doorsnede van ca. 2 cm. Hoe weet hij dit te bereiken? Op even eenvoudige als vernuftige wijze heeft hij dit probleem weten op te lossen, nl. door middel van de „indra”. Dit instrument bestaat uit een lange stalen staaf, waarvan de uiteinden zijn omgebogen, en waaraan allerlei geeigende vormen kunnen worden gegeven, waaruit de

artiest tijdens de bewerking kan kiezen. In het midden wordt de stang door middel van ijzeren wiggen onbeweeglijk in een eveneens ijzeren keil vastgezet, welke keil van onderen uitloopt in een punt.

Deze punt wordt nu in een houten blok geslagen. Wanneer hij nu met zijn hamer op de stang klopt voor het punt waar deze in de keil is bevestigd dan brengt hij de stang in trilling, waarbij de omgebogen punt snel op en neer gaat. Door nu over dit omgebogen uiteinde de huls te schuiven kan hij daardoor zachte of harde klopjes geven tegen de binnenkant. De artiest weet nu door de indra voortdurend in vibratie te houden van binnen uit de materie te bewerken en er de vorm aan te geven, welke hij zich wenst. Is na verloop van tijd de gewenste vorm verkregen, dan wordt de huls gevuld met een mengsel van hars en was, een plastische vulstof, waardoor het hem mogelijk is om nu van buiten uit de figuur te versieren door ciselieren. Is ook dit gereed gekomen, dan worden edel- of halfedelstenen er op aangebracht.

Het klinkt alles zo eenvoudig, maar welk een geduld, kennis van het materiaal en virtuositeit moet de artiest bezitten om uit die gladde dunwandige en nauwe huls van goud of zilver uiteindelijk, zonder voorbeeld of mal, maar alleen op gevoel werkend een dergelijk kunstwerk te creëren! Elk klopje moet precies zo hard aankomen, dat de gewenste uitstulping wordt verkregen, die een onderdeel van de figuur moet vormen. Indien men aandachtig de gereproduceerde krisbeft bekijkt, dan valt het minutieuze werk op dat met zoveel liefde werd ten uitvoer gebracht om dit precieus kunstwerk voort te brengen!

J. C. H.

(wordt vervolgd)

Goudsmid aan het werk met een „indra”

WAAR KOMT DIE NAAM VANDAAN?

De ondernemingen Animsand I, Animsand II en Animsand III moeten op een merkwaardige manier aan hun naam gekomen zijn. — Toen op een bijeenkomst van kandjengbesars uit de cultures besloten was tot de oprichting van een nieuwe onderneming en alles in de soos in de beste stemming was bekostvoofd, bleek men nog niet eens een naam voor de nieuwe onderneming te hebben. Vele voorstellen passerden de revue. Eén der heren keek ongeïnteresseerd naar buiten, waar een lieflijke schouwspel zijn ogen streelde: een gezelschap roggens aan de dans. Die heetten toen ook wel „dans-mina's"! Idee geboren: de onderneming zal dansmina omgekeerd heten: „Animsand"! (Met één letterverspringing). Het voorstel werd onder groot enthousiasme aangenomen!

Deze overlevering berust misschien maar gedeeltelijk op waarheid, maar: wie weet de historische oorsprong? En wie kent andere soortgelijke voorbeelden?

Een gouden krisbeft

Foto's uit: „The Netherlands Indies”, Arts and Crafts.

DOMBAH

tussen vechtrammen) ga ik U niet voorzeten tussenv echtrammen) ga ik U niet voorzeten. De meeste lezers weten, dat de „adoc dombah” de Soendanees in extase brengt, hetzelfde doet de „Kerapan” (stier-wedrennen) bij de Madoerees ontstaan. In wat volgt, speelt een vechtram wel een rol.

Reeds ruim 1½ maand lang had de Stamboel Betawi gepoogd de ingezetenen van het binnenplaatsje met zijn afgezaagde voorstellingen de verveling voor een wijle te verjagen, welke poging helaas niet vaak met succes bekrond werd.

Overmorgen, de zaterdagavond zou de afscheidsvoorstelling plaats vinden met een geheel nieuw programma. Daarin zouden o.a. enkele voor deze gelegenheid, uit de hoofdstad Betawi, (Weltevreden) gerekwideerde beroemdheden op het gebied van zang- en toneelkunst optreden.

Als extra-attractie zou in de pauze een..... *dombah* worden uitgeloot. De middag vóór de laatste voorstelling werd de ram in optocht door het dorpje rondgeleid onder ooverdovend soerak's (vreugde-geschreeuw) van de jeugd en bekkenslag.

Na de rondgang werd de ram aan een paaltje op de hoek van de stamboelloods aan de Aloon-aloon (stads- of dorpsplein) vastgelegd ter bewondering van de kijkgrage jeugd en werklozen.

Toen ik in mijn voorgalerij liep te ijsberen en de schemering was ingevallen, werd ik opgeschrikt door een: „Mangga poenteu, djoer-

ragan-anom!” (gegroet jongebeer!) en een man in een keurige „djas toetoe”, reikte mij een brief over. Bij opening bleek de inhoud een „vrijkaart” te zijn. Een vragende blik wierp ik de bringer toe, die antwoordde: „Ja djoeragan-anom, vanavond wordt de laatste voorstelling opgevoerd. Wij, de manager en helpers zouden het zeer op prijs stellen, indien U deze opvoering met een bezoek zoudt willen vereren. Er wordt ook een dombah verlost en wie weet, misschien wordt djoeragan-anom wel de gelukkige!

„Goed, zei ik. Ik zal zien, of ik vanavond aanwezig kan zijn”.

Genoten? Het opgevoerde stuk kon mij niet bekoren. Als regel kwam er een Celadonc in voor en een tot wanhoop gedreven minnares. Wel deden de Badoets (Clown's) de evilloloods af en toe daveren van het lachen.

In de pauze vond de loting plaats. Na 2 à 3 maal een nietje getrokken te hebben, riep een der clown's het nummer van mijn vrijkaart af. „Wah, djoeragan-anom, oentoeng benar! Endjieng hadé dianteurkeun. slamat, gan!” (U is zeer gelukkig. De prijs zullen we U morgen vroeg brengen. Onze gelukwensen!) De zondagmorgen kreeg ik inderdaad bezoek van de „Manager”, die mij zijn verontschuldigen aanbod. „U zult het wel begrepen hebben nietwaar? De dombah hebben we zelfs geleend!”

Een reclame-truc dus. Onbewust had ik meegewerkt het publiek bij de neus te nemen. En heb er hartelijk om gelachen!

NAP

Journalistieke Totems en Bonzen

UIT EEN VERSCHONKEN BEZIT EN EEN VER VERGANE TIJD (7)

Woensdag 9 augustus 1916 zal altijd een rouwdag voor mij blijven. De dag, dat ik, na een steeds hechter geworden vriendschap van vier jaren, heb moeten breken met Karel Wybrands.

Ik heb aan die vier jaren de prettigste herinneringen. In Batavia, van 1 november 1912 tot en met 31 december 1913, had hij zich de welwillendste chef getoond van een journalist, die aan zijn krant zeker niet gegeven had wat hij van hem verwachtte en waarvoor hij hem had geëngageerd.

Als ik zo eens naga wat ik in die 14 maanden aan het NIEUWS heb gepresteerd, dan is dat, alles bij elkaar, toch maar een bitter klein zoodje.

Elke zaterdag een „Vinnigheidje“ dat helemaal niet vinnig was en niet in de schaduw kon staan van de brillante „Causerieën, welke afwezigheid ik moest trachten te vergoeden. En verder? Ja, verder enkele verslagjes en berichtjes, nu en dan, geknipt uit de Hollandse mail; een kort verhaal; een uit het Engels vertaald feuilleton. Meer wil mij niet tebinenschieten...

Neen mijn heengaan was — het zij gezegd zonder valse bescheidenheid — werkelijk geen onoverkomelijk verlies voor het NIEUWS VAN DEN DAG VOOR NED. INDIE. En tóch trachtte K.W. op alle mogelijke manieren, mij te houden. Een flinke salarisverhoging, het tantième dat ik niet kreeg als ik ging, de voorspiegeling van het hoofdredacteurschap binnen afzienbare tijd (met voorbijzien van die goeie Van Loon) niets kon mij doen terugkomen op het voornemen weer bij vrouw en kind te komen.

Zag hij wat in me voor de toekomst? Of was het meer de vriendschap? Karel Wybrands had niet veel vrienden. Iedereen vreesde hem; velen verachten hem. Beide ten onrechte... Thuis? Zijn vrouw en zijn kinderen hielden niet van hem. Op bureau? Zijn broer en zijn redacteur Van Loon waren bang voor hem, en daarom haatten hem. Zijn lezers?... Neen, veel vrienden had hij niet. Ik begreep hem, en had bewondering en medelijden met hem, grond, waaruit de stevige boom der Vriendschap snel opgroeit.

Later, in Parijs, de aanvangsjaren van Wereldoorlog Nr. 1, kwam hij mij opzoeken zo vaak hij slechts kon. Dat waren dagen van een zuiver geluk. Dan kwam ik hem, 's-ochtends om 8 uur, aan de *gare de Lyon* halen van de trein uit Nice, waar hij toen woonde, en dan waren wij 8 of 14 dagen aaneen te zamen. In de morgenuren werkten wij voor zijn krant, naast elkaar aan één tafel. Tgen 1 uur gingen we samen dejeuneren bij „*La mère Cocoonier*“, in de rue Lepic. Daarna, genoten wij van Parijs en Omstreken. We dineerden samen in een smulpapenrestaurant en gingen samen naar de schouwburg.

Hij was afgunstig op mijn andere vrienden. Wanneer ik een van die anderen niet kon missen, dan werd die ook genodigd.

Een keer kwam hij met mevrouw naar Parijs. Ze logeerden in het *Grand Hôtel* waar toen ook de jonge Bouwmeesters verbleven. Aan hen allen had hij niet genoeg. Om 9 uur 's-morgens moest ik in de hall van het hotel me bij hen voegen. Dan gingen wij met ons vijven naar Versailles, Fontainebleau, St.-Germain en Laye. Ik moet geloven: hij hield van mij, nog meer dan ik van hem, op een edele en edelmoedige manier. Ik hield van de oudere vriend, de geniale journalist, de bewonderenswaardige kennis en intelligentie. Van kennis gesproken: te zeggen waar de naam vandaan kwam van de straten, die we doorliepen. Meestal was het de naam van een grote Fransman uit het verleden en dan werd het moeilijk...

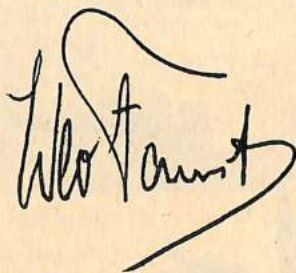
Hij las mij zijn artikelen voor, alvorens ze te

posten, en hij hechte aan mijn oordeel, het ware gunstig dan wel minder.

Een keer, in oktober 1914; meldde hij mij zijn komst en telegrafeerde erbij: „In plaats van in dat saaie hotel zou ik graag bij jou wonen. Zou je in die grote kamer van je niet een bed erbij kunnen zetten?“. Ik deed het, geveid, en een tiental dagen waren we nacht en dag samen. We praatten tot de een in slaap viel. En de eerste die wakker werd, ging zich scheren.

Ik woonde toen op nummer 59 van de rue Pigalle, in het hartje van het boemeland Montmartre. Ik had 'n mooie, comfortabele, ruime kamer op de tweede verdieping aan de straat. Het echtpaar Godefroy had daar een

FEUILLETON DOOR

appartement, waarvan ze vier kamers verhuurden. Van de vier *locataires* was ik de enige „fatsoenlijke“. Wat niet heel veel betekende, in die buurt. Wel was 't gezellig, want allemaal waren we jong en allen, meisjes en jongens, liepen vrij bij elkaar binnen.

Madame Godefroy kenden wij slechts onder het *sobriquet*: „*la mère Lologamba*“. *Lologamba* was niet een uitvinding van ons, doch de naam van een der heldinnen uit het verrukkelijk grappige boek „*La Maison des Confidences*“ van de veelsteveel miskende schrijver Henry Duvernois.

Onze *mère Lologamba* had eertijds, zeer vele jaren geleden, in Mexico-City (toen had je ook al emigratie), dat soort „publieke“ weldadigheid uitgeoefend, dat zijn naam niet noemen mag. Mijnheer, *tailleur* van beroep, was, in die dagen van Olim, een van haar trouwe patiënten geweest, en toen beiden het harde werken daar in Mexico moe waren en heimwee hadden naar een meer beschaafde wereld, waar men hun naam en reputatie niet zou kennen, hadden ze hun spaarduitjes bij elkaar gelegd en waren naar hun vaderland, Frankrijk, en hun stad, Parijs, teruggekeerd, waar ze deze bescheiden kamerverhuurderij hadden opgezet.

Alles zou toen „*au mieux*“ geweest zijn, als de heer Godefroy niet ondertussen... krankzinnig geworden was. Toen werd hij haar een blok aan het been. Doch haar goede hart, haar erkentelijkheid en zijn centjes noopten haar, de brave man niet aan zijn droevig lot

over te laten, integendeel: hem te blijven verzorgen, zo goed en zo kwaad als het ging. Kwaad kon zij trouwens niet veel meer aan hem doen.

Zo waren zij toen ik het stel leerde kennen. De ex-kleermaker was geen gemakkelijke krankzinnige. Sommigen verbeelden zich in hoogmoedswaan, dat ze Napoleon zijn; hij die altijd maar een nietig mannetje was geweest, verbeelde zich een hond. En als men zegt, dat sommige mannen hun wederhelft weleens aanblaffen, dan bedoelt men dat in het figuurlijke. Bij mijnheer Godefroy was het de werkelijkheid. Vaak werd hij midden in de nacht wakker en, daar hij een boom zocht en niet vond, begon hij luide te blaffen. Dat deed hij dan tot zijn betere helft ervan wakker werd en hem naar een boom geleidde.

Het gebeurde o.a. de eerste nacht, dat K.W. bij mij in de kamer sliep. Hij schrok hevige wakker (ik had vergeten hem op de hoogte te brengen).

De volgende dag kochten wij een pakje soneryl en toen het kinderenbedtijd werd, droegen wij onze hospita op, haar hond, pardon! haar man twee van die tabletjes te geven. Die nacht wilden wij eens rustig slapen.

Wie onzer had het drama kunnen voorzien? 't Was nog geen 7 uur, de volgende morgen, toen een *Lologamba*, nerveus, badend in tranen, bij ons aan de nog slaperige deur klopte „We hebben... Uit beleefdheid tegenover een *locataire*, die immers elke maand de huur kon opzeggen, zei ze niet „jullie“... We hebben mijn man vermoord!“

Nu, ge begrijpt, dat wij ons... vermoord schrokken. Maar *zo erg* was het gelukkig nog niet. De man lag slechts op sterven. Hij blafte niet meer, doch reutelde als een mens of een dier in de *coma*.

Onze schrik was nog niet bezonken, toen aan de voordeur werd gebeld en een katholieke geestelijke in vol ornaat binnenkwam, voorafgegaan door een koorknaapje in *surplis*, met een lantaarn en een zilveren schel.

Men kwam de heer Godefroy — wat hij ook mocht geweest zijn of zijn — de heilige sacramenten der stervenden toedienen. En ook deze plechtigheid was nauwelijks afgelopen of er werd weer gebeld en het was de in allerijl toegesnelde dokter.

In pyama, ongekamd en ongeschoren en een van Wybrands' ogen nog in een kommetje boven de lavabo (hij had een glazen oog), bevend als espengebladerte, men zou wel voor iets minders beven nietwaar? wachtten wij de uitspraak van de geneesheer.

Deze kwam spoedig en deed ons allen zenuwachtig lachen. Want hij zei: „'t Zou misschien beter voor hem zijn de *réellement mourir* (wezenlijk dood te gaan), maar daar is op het ogenblik geen sprake van. Uw man — dit tot *la mère L.* — is zo levend als u en ik. Hij ronkt en snurkt alleen maar... *Au revoir, madame*.“

En een knikje voor ons.

Nu kunt u zeker wel begrijpen, dat de dag waarop ik Karel Wybrands m'n vriendschap moest opzeggen, een rouwdag voor mij was...

De *auctor intellectualis* van het gebeurde was Alexander Cohen.

Hij was, sedert enige jaren de Parijse correspondent van de TELEGRAAF, en, terwijl hij in de eerste jaren van dat correspondentenschap goede, hoewel wat eenzijdige, en originele artikelen had geschreven, was hij, toen ik in Parijs kwam (begin 1914), niet meer in staat om iets bizonders te leveren. Bovendien had hij steeds meer zijn tijd verdaan aan allerlei bijzaken, waarvan de voornaamste waren: zich een wit voetje te verschaffen in de Vreemdelingendienst van de Politieprefectuur en met behulp daarvan andere Nederlandse journalisten in Parijs, van wie hij vreesde, dat ze enige
(Lees verder pag. 20)

Het vergaan van de „SARI BORNEO”

De „Sari Borneo” voer onder Nederlandse vlag, maar behoorde aan een Chinese handelaar, die in Singapore zaken had. Het was een „twee-weekse” dienst Bandjermasin-Singapore, rechtstreeks, zonder enige tussenhaven en het schip vervoerde meestal eigen lading, in hoofdzaak rubber, die door de binnenvaart was aangebracht van Inlandse rুবbertuinen langs de grote rivier de Barito. Die binnenvaart bestond dan uit twee z.g. „huisboten”, gesleept door een stoom- of motorbarkas. Zo'n huisboot was aan stuurboord, dan wel aan bakboord vastgemaakt. Ze hadden Een opbouw voor inheemse passagiers. Soms waren er slaaphutten getimmerd. In het ruim van zo'n huisboot (niets anders dan een langwerpige vierkante bak met iets van een „voorstevan”, maar zonder roer), werd dan de lading rubber vervoerd. Die rubber was slechts gecoaguleerd. Het was geen „sheet”, noch „crêpe”, slecht verpakt en het stonk verschrikkelijk. Men beweerde, dat er urine als coagulatiemiddel werd gebruikt. Voor de waarheid van deze bewering sta ik echter niet in.

Op een reis van de „Sari Borneo” van Bandjermasin naar Singapore is het schip „gecapsized” bij de zuid-oost hoek van Borneo. Slechts enkele opvarenden, i.c. enkele Japanezen en inheemse passagiers waren er behouden afgekomen. Dat was toendertijd een heel drama. Dat laat zich begrijpen. Er was geen radio en eerst langzamerhand kwam de „kabar-angin” door in Bandjermasin. Als havenmeester moest ik mij ambtshalve met deze scheepsramp bezighouden.

Het schip was 's morgens bij daglicht van de steiger vertrokken. Men voer liefst niet bij donker de smalle Martapoera-rivier af. De bemanning bestond uit een Nederlandse kapitein, een Nederlandse eerste stuurman en Nederlands machinekamer-personeel, en verder uit inheemsen, chinezen, enz. Er bestond toen nog geen Scheepvaartinspectie, dus kon niet ingegrepen worden, al liepen de zaken nog zo verkeerd.

Zowel gezagvoerder als eerste stuurman stonden bekend om hun weinige soberheid in het nuttigen van sterke drank.

Nu had de „etat-major” niets te maken met het laden, noch met het lossen van het schip. Zij brachten het slechts over zee. Alles was in handen van Chinese eigenaars. Bij het onderzoek later, bleek mij wel, dat

er met de belading het één en ander niet in orde was geweest. Bij ondervraging n.l. bleek, dat, hoewel een z.g. stuwplan niet kon worden overlegd, de lichte lading n.l. rottan, eerder was geladen dan de zwaardere lading (rubber).

Zodoende kwam de lichte lading in het ruim en de zware lading te hoog, om het schip de nodige stabiliteit te verzekeren.

Bovendien had men in de late vooravond nog honderden kisten djeroks aan dek genomen. Ooggetuigen verklaarden dan ook, dat het schip bij vertrek wat scheef lag, en anderen wisten weer te vertellen, dat bij het maken van de scherpe kali-bochten het schip overhelde. Maar ja, dat zal wel niet de eerste keer geweest zijn, dat het schip foutief werd geladen en steeds was het nog goed afgelopen. Hoe de eerste berichten van het omslaan Bandjermasin bereikten, weet ik niet meer. Ik meen, dat het telefonisch doorkwam uit kampong Mendawei, nadat daar bericht was binnengekomen, dat er enkele mensen te voet langs het strand waren aangekomen.

Deze mensen werden door het zeescheepje de „Borsumij” naar Bandjermasin overgebracht. Het waren een zestal overlevenden, w.o. drie Japanners. Vrijwel heel Bandjermasin liep naar de steiger, o.a. alle Japanners, die onder „banzai-geroep” hun landgenoten begroetten. Ze vertelden, dat het ongeval zich in enkele minuten had voltrokken, slechts zij, die dicht bij een sloep sliepen (het gebeurde 's nachts) en enig benul hadden van het strijken van een sloep, waren er levend afgekomen.

Dadelijk na ontvangst van de „kabar-angin”,

dat de „Sari Borneo” zou zijn vergaan, telegrafeerde ik naar Batavia. De Marine Luchtvaartdienst zond toen toestellen uit om te onderzoeken of er mogelijk nog iets te redderen viel. Men zag slechts een olievlek.

Enkele dagen lang is de vliegerij voortgezet, doch zonder resultaat. De Marine voerde destijds deze vluchten gratis uit, mede omdat het als oefening werd beschouwd.

Bij het verhoor van de overlevenden kreeg ik de wildste fantasieën te horen. Men zou én gezagvoerder én stuurman op de brug hebben gezien, drinkende uit jeneverflessen. Notabene, het was door het uitvallen van het elektrisch licht, natuurlijk stikdonker.

Wel kwam vast te staan, dat de enkelen, die het vege lijf hadden kunnen redden, geen moeite hadden gedaan om andere schipbreukelingen te redden. Verder bleek ook, dat de overlevenden noch geroeid, noch gezeild hadden. Men had zich maar laten drijven. Wind en stroom zetten hen uiteindelijk op het strand. Men wist niet hoe lang men in de sloep had gezeten. De verhalen liepen dermate uiteen, dat ik er geen touw aan kon vastknopen, maar het zal wel drie dagen zijn geweest. Toendertijd was de scheepvaart langs de zuidkust van Borneo nog niet zo druk, als kort voor W.O. II het geval was.

Tot zover het „ware” verhaal over de „Sari Borneo” uit Tempo Doeloe. Er is geen woord bij „gedicht”, want hoewel 36 jaren geleden, herinner ik mij deze cause-célèbre nog als de dag van gisteren.

Na 1927, toen de Schepenwet en de Schepeninspectie er door kwamen, werd het toezicht verscherpt. Zou deze ramp zijn onderzocht door de Raad van Scheepvaart?

A. J. v. d. BOON

Mijn eerste taalstunt als totok

Ik zou hierom nu eens fraai in het Maleis vragen, liet — om met Wodehouse te spreken — mijn grijze cellenmassa werken en bedacht dat in het Maleis twee aaneengesloten zelfstandige naamwoorden gemakkelijk een nieuw begrip vormden, b.v. ajer-oedjan = regenwater. Compôte (vruchten op water) zou dus zo meende ik, gevoegelijk kunnen worden aangeduid door vruchtenwater in de Maleise vertaling. Het kleine risico, dat men mij bij het kenbaar maken van mijn wens hiernaar zou aanzien voor een ongeduldige accoucheur durfde ik wel op mij te nemen. Welnu, water was ajer en vrucht was??? Ja, verdikkeme, wat was ook weer vrucht. Ik haalde mij de lange reeksen gevoste woordjes voor de geest.

Het begon met „boe” zo herinnerde ik mij. Verder was ui = bawang en daar ui en vrucht beide plantaardig zijn, zou dus vrucht „boewang” moeten zijn. Ik draaide mij dus naar de bediende om en voegde hem over mijn schouder fier toe: „djongos, minta boewang ajer”! Het had niet het gewenste effect, in-stede mij te bedienen, scheen hij enigszins verbijsterd en mijn blik te ontwijken. Een tweede poging had niet meer succes. Ik bedacht toen, dat ik nog niet de juiste klemtoon te pakken had, dus — gebruik makend van een wegebben van het geroezemoes van gesprekken, toen de meesten hun kip aansneden, herhaalde ik nogeens — thans luid: „djongos minta boewang ajer”.

Dat dit niet helemaal correct nog was, kon ik wel aan de gelaatsuitdrukking van vele gasten zien. De gastvrouw, proestend achter haar servet, redde de situatie door de bediende toe te voegen: „djongos, kassih boewah ajer samma toean!”

SI PATJOL

NJAI DASIMA

Er zijn abonnees die Njai Dasima kopen omdat zij begrip hebben van cultuur.

Er zijn abonnees die Njai Dasima kopen omdat het uitzonderlijke altijd de moeite waard is, ook al zou men de cultuurwaarde niet hoog aanslaan.

Er zijn abonnees die Njai Dasima kopen omdat zij beseffen biermee de fundering van de Tong-Tong Uitgeverij te steunen. En dat is de nuttigste gedachte van allemaal, want zeker zal bij goede verkoop van alle Tong-Tong-uitgaven de basis gelegd worden van een publiciteitsmaatschappij die in de toekomst al uw gedachten kan uitdragen en al uw belangen dienen.

Njai Dasima kan worden het eerste boek van de merkwaardigste boekerij die Nederland ooit gekend heeft: ontspanning en wetenschap, droom en werkelijkheid, historie en toekomst-blik van die onsterfelijke mensengroep: „De Nederlander in de Tropen”.

Voor één ringgit een machtige sprong voorwaarts van ons allemaal! Sla toe!

„Help U zelf op reis met Maleis” of „Maleis in drie weken” zal het boekje wel geheten hebben, dat ik mee aan boord nam op de uitreis en ijverig bestudeerde, zodat — op Java aangeland — ik mij verbeeldde mij reeds te kunnen redden in mijn conversatie met de inheemsen.

Kort na aankomst zat ik mee aan een groot diner (heren in smoking en dames in avond-toilet) en geviel mij zelfs de eer de gastvrouw als mijn tafeldame te hebben.

Eén der gangen was kip met compôte en na het serveren van de kip vergat men mij abusievelijk de compôte te dienen.

De Poekoelan, ook wel Pentjak geheten

Op mijn 25e jaar — ik was toen planter op een onderneming in het Bandoengse — besloot ik pentjak-lessen van mijn schrijver te nemen. Na mijn werk op de fabriek nam ik altijd een beerlijk koud bad onder een grote pantjoran. Hierna ging ik trainen met een gewicht van 50 kilo (twee grote bollen van 25 kilo aan een stang) om weer lekker warm te worden. Mijn schrijver die in de bijgebouwen op mij wachtte om de administratie van de dag bij te werken, hoorde het doffe geluid van het neerkomende gewicht en wilde graag weten hoe ik met het gewicht werkte. Toen hij mij een tijdje had bezig gezien, zei hij: „Meneer, als U het pentjak-spel leert kunt U een tegenstander zó neervellen!” Hij kon zelf die 50 k.g. niet eens optillen, laat staan opheffen en drukken.

Ik zal proberen enkele wetenswaardigheden te beschrijven.

De kembang van dit spel is het vertonen, gepaard gaande met de dans.

Dit spel wordt beoefend door verscheidene rassen, t.w. de Padanger, de Timorees, de Bataviaan, de Soendanees (main pò-oelin) en ook andere Indonesische rassen, en de Chinees (main koen-touw).

Wanneer iemand volleerd is wordt dit *tamat-beladjar* genoemd.

Er wordt poekoelan/pentjak gespeeld met:

a. de handen en voeten;
b. de *roejoeng* (houten knuppel). De roejoeng heeft, — waar het vastgehouden wordt — een gaatje met een stevig stuk touw erdoor, zodat de knuppel weer gegrepen kan worden als deze uit de handen wordt geslagen met de siko-sikoe.

c. de *sikoe-sikoe* of *tjabang* (lang 40 cm). De siko-sikoe is van goed staal gemaakt; het uiteinde beneden heeft een flinke knobbel, terwijl aan het uiteinde boven een knop zit. De opvangers (zie tekening) voor een kapes of ander wapen, zijn ietwat schuin afgesmeed. Het gewicht van de twee siko-sikoe's die men gebruikt is verschillend, omdat de rechterhand de lichte siko-sikoe hanteert terwijl de linkerhand de zware, want deze is alleen om te helpen en de rechter siko-sikoe voornamelijk speelt.

Het eigenaardige is dat de siko-sikoe, die vastgehouden wordt boven de grote knobbel en onder de twee opvangers, alleen met de duim wordt bespeeld. Dit gedeelte dat door de hand omvat wordt is met sterk touw omwikkeld en met dun leer extra versterkt. Het is moeilijk een en ander te beschrijven en voor een oningewijde om te begrijpen; het moet vertoond worden. Een oningewijde die daarbij ongelovig is zal er ook niet bij kunnen, dat met één siko-sikoe men zich zes aanvallers van het lijf kan houden en met twee siko-sikoe's twaalf personen. Dit spel gaat dan gepaard met de langkah 3, 9 en 12, dus met 3, 9 en 12 sprongen, die de aanvallers ontwijken kunnen. Wat is hiervoor nodig? Een training van minstens drie maanden als men snugger genoeg is om het spel te begrijpen. Men begint met een hele tijd, ongeveer een maand, de rugkant van de handen op een houten tafel te slaan om deze ongevoelig te maken om

op een aanval met een mes, revolver of knuppel.

Als men volleerd is met de handen en voeten alleen te pentjakken, komt pas de siko-sikoe op de proppen. Tevoren vertelde ik reeds dat het spel met de siko-sikoe draait om (met) de duim en dat men er bliksemvlug een wapen mee kan opvangen, wegslaan, zelf een stoot kan toebrengen met de voorknop en met de grote knobbel als men de siko-sikoe heeft opgevouwen langs de siko-sikoe of elleboog om zondig te pareren. Doordat de siko-sikoe vrij hoog wordt gehouden, kan een lang kapes de hand niet raken en met een forse *wrikk*-beweging wordt het wapen van de aanvaller uit de handen gewrikt en deze is dan weerloos. Eén slag met de siko-sikoe kan bijv. ook de arm of het scheenbeen stukslaan. Dan heeft men met de langkah (sprongen) 3, 9 en 12 zó vlug zijn lichaam tegen aanvallen van de vijand geborgen, dat een oningewijde daar geen hoogte van kan krijgen.

Is men bijna volleerd, dan moet men met gekruiste benen op de grond zittende (*bersilo*) met de siko-sikoe werken. Tenslotte krijgt men van zijn leermeester (*goeroe*) diens servies voor zich uitgesteld en moet men boven het servies allerlei pentjakkbewegingen maken met de siko-sikoe. Laat men de siko-sikoe glippen, waardoor een paar glazen, borden of kommen gesneuveld zijn, dan dient men niet alleen de schade te vergoeden, maar moet men van voren af aan beginnen met de siko-sikoe te oefenen.

Als men dit spel geleerd heeft is het gevolg (de *perwatek*) dat men bij de minste aanleiding boos wordt, men direct ruzie wil zoeken.

De goeroe ontraadde ons dit! Men moet liefst niet roken of alcoholische dranken gebruiken, omdat men kortademig wordt. Ook is het niet aan te bevelen om zijn „kembang” (de dans van het spel) te tonen, omdat de tegenpartij dan direct weet *welk* spel men kent, het Padangse pentjak, Tjmandè (Soendanees), Kopo (weer een andere Soendanees variatie) of Chinees. Men wacht zijn aanvaller met over de borst gekruiste armen af, om bij de minste verdachte beweging van de tegenpartij de aanval te pareren, terwijl men bliksemsnel de eerste dreun toedient. Een Hollands spreekwoord zegt immers: de eerste klap is een daalder waard!

Dan kan men zich nog laten *kétjer* (de ogen laten indruppelen bij een doekoen), waardoor het hoofd onkwetsbaar wordt, d.w.z. de schedel van de speler wordt zó hard dat die gevoelloos is. Voor een oningewijde klinkt het ongelooflijk, maar persoonlijk heb ik dit van mijn goeroe meegemaakt. Deze zat met gekruiste benen voor mij en ik mocht hem een paar flinke opstoppers op zijn hoofd geven, waar ik maar wilde. Ik gaf hem toen op een stoel zittende drie flinke slagen met de gebalde vuist tegen zijn voorhoofd. Zijn hoofd sloeg wel achterover, maar het volgende ogenblik kon hij mij normaal les geven. Toch heb ik mij aan het *kétjer* niet gewaagd, indachtig aan de mogelijkheid dat het zich op den duur op mijn ogen zou kunnen wreken. Bovendien (Lees verder pag. 21)

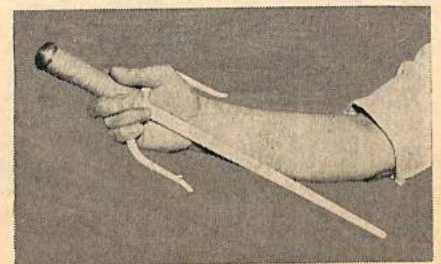
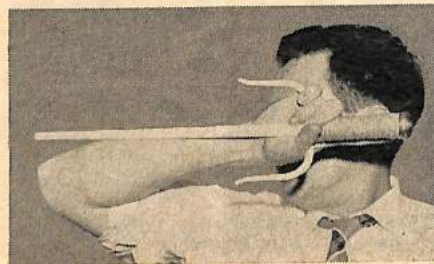
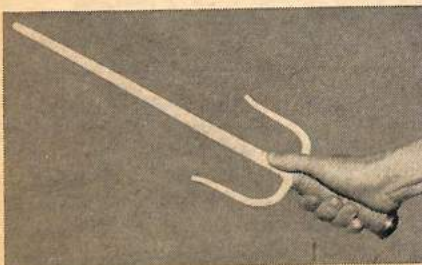

Aanvangshouding van het siko-sikoe-spel

dat bij het spel ook het *kifrat* bestaat: het met de vingers zijn tegenstander in het gezicht slaan. Ook de stand van de vingers wordt bepaald. De kromgetrokken duim ligt in de binnenkant van een uitgespreide hand, waarvan bij al de vier vingers het laatste kootje krom is getrokken. Ook moeten de benen in de knieën gebogen zijn en de tenen van de blote voeten in de grond grijpen, dus kromgetrokken worden zodat door de aanvaller de benen niet weggeslagen (*geschopt*) kunnen worden of de knieën ingetrapt (dit noemt men *pasang koeda-koeda*).

U ziet dat het geen peuleschilletje is dit pentjak-spel te beschrijven, en dat er ook veel aan vast zit.

Vlugheid van oog en geest (verstand) speelt bij dit alles ook een grote rol. *Eén tel, één seconde* kan de overwinning brengen! Bij judo is dit immers ook het geval; ziet U maar eens een boekje over judo (jiu-jitsu) erop na, hoe ongelooflijk snel een judoër kan reageren

De verschillende handhoudingen bij: v.l.n.r. het „spelen”, het afweren, het stoten

Foto's: ROGIER

Myana

VOOR DE VROUW

„DIE INDISCHE HANDEN”

Enige jaren geleden woonde ik een persconferentie bij, waar een Engelse zeep-fabrikant een nieuwe zeepsoort bij de pers introduceerde. Volgens de fabrikant werd iedere vrouw beeldschon, wanneer ze de zeep geregeld gebruikte!

De aanwezige vrouwelijke journalisten bespraken het geval, veel meningen werden verkondigd en uitgewisseld, want een journaliste is geen reclameschrijfster, maar een voorlichtster.

Al debatterend kwamen we tot de slotsom, dat bij het mooier zijn of worden er een grote psychologische factor aanwezig moet zijn. En zich verwennen met schoonheidsmiddeltjes, het verzorgd zijn, verhoogt altijd het gevoel van eigenwaarde van de vrouw.

Bovendien kan het zo heerlijk zijn, om je eens te laten verzorgen.

Ik was moe, want ik had met bloedend hart afscheid moeten nemen van mijn dierbare 38 Indische oudjes in Nieuw Patria te Baarn. Ik was tot de ontstellende ontdekking gekomen, dat ik zelf een jaartje ouder was geworden en moest toegeven, dat Indische jaren en speciaal kampjaren op den duur toch dubbel blijken te tellen. Mijn body was „tocha” geworden. Ik was geen 20 meer en dat had ik — bij personeelsgebrek — behoorlijk gevoeld. Zo'n ontdekking is niet leuk en zeker niet voor een vrouw.

Tobberig liep ik over de Haagse Frederik Hendriklaan met weemoed denkend aan tempo doelloeh.

Ik bleef voor een kapperszaak stil staan en keek naar binnen... en zag een jonge vrouw, die beslist afkomstig moest zijn van onze dierbare Gordel van Smaragd.

Voor ik het me goed realiseerde, was ik al de winkel binnengestapt en stond meteen tegenover Indische Mary, die me vroeg wat ik wenste. En omdat ik een opstandige bui

was, zei ik: „Mijn haar tjetten”.

Daar moest ik haar man voor hebben en ze bracht me bij de tokot, die keurend mijn koppie bekeek en met een stortvloed van woorden me vertelde, wat de juiste kleur voor mijn type was.

Bij een kapper babbel je en al gauw voelde ik me weer een bakvis, want die kapper was net als ik — weliswaar verschillende jaren later — op de HBS Stadhouderslaan school gegaan.

Hij had met dezelfde leraren overhoop gelegen. Hij was van school getrapt en op zijn zestiende bij zijn vader in de kapperszaak gekomen. Had het vak van de grond af geleerd. Terwijl Mary's man met mijn pruik bezig was, constateerde ik, dat hij een artiest was. En dezulken zijn in de puberteit moeilijk te hanteren door de doorsnee-opvoeder.

Ik was nieuwsgierig hoe hij aan dat Indische kapstertje met het Guërlain-embleem op haar overall gekomen was.

„Eerst was ze klant, nu is ze mijn vrouw. Stom van me want ik verloor een klant, maar...ze heeft het in haar handen”.

Onwillekeurig moest ik terugdenken aan de tijd, dat ik voor een bekend Nederlands weekblad „de mode deed”. De hoofdredactrice, in Indië geboren zei me voor mijn vertrek naar Florence: „Je zult je er thuis voelen, Italianen zijn net als Indischen het zijn artissans, ze hebben het in hun handen”.

En ze had gelijk, want toen ik door Florence zwierf, na de expositions (zo moet je de shows van Haute Couture noemen), waande ik me weer in Bandoeng op de passer.

Wanneer je een mooi schoentje in een Amerikaans blad had zien staan, hoefde je maar met het plaatje naar de chinees te gaan en je kreeg je schoentje. Een plaatje van een robe en de Kling maakte het na. Ze hadden het in hun handen!

En nu op de Haagse „Fred” was ik alweer in mijn dierbaar geboorteland, omdat ik Mary met de „Indische” handen had ontmoet.

Ze bleek bevoegd aesthéticienne van Guërlain te zijn en dus maakte ik een afspraak voor een schoonheidsbehandeling.

Terwijl ik mijn gezicht door haar handen liet bewerken, werd de wereld nog vrouwender, nog bekender, want...

Ze was op dezelfde lagere school in Bandoeng geweest en had in dezelfde klas gezeten als de zoon van mijn eerste hoofdredacteur (van het AID de Preangerbode).

Ze had de laatste dagen voor de capitulatie in maart 1942 òok in het Julianaziekenhuis — toen gemilitariseerd en genaamd Concentratiehospitaal I — de gewonden van Tjater verpleegd.

Zij overdag, ik de laatste twaalf gruwelijke nachten. Daarna was ze naar Batavia gegaan, had er gewerkt bij de Palang Idjoe (Groene Kruis), dat in 1945 na het vertrek van de Jap, uitmondde in het Rode Kruis Ziekenhuis Margriet.

Zij had daar gewerkt, maar alweer ik ook. Kort voor de eerste politionele actie. Ik herbeleefde het weer. Des morgens zat ik op het keuringscentrum van de Militaire Luchtmacht,

des middags werkte ik op de kraamafdeling van Margriet en zag de bruine en blanke kinderjes het moederlichaam verlaten..... Mijn Indische einde naderde, want vermoeid moest ik begin 1948 naar die Gollan.

Mary deed dat pas tien jaar later in 1958.

„Wat deed je die tien jaar?” wilde ik weten.

— Eerst ging ik japonnen maken. —

„De Indische handen!”

— Daarna corsages, o.a. voor Joyce Mouthaan. Ze betaalde goed, verkocht nog duurder, want ze vertelde haar klanten dat de corsages uit Parijs kwamen!! —

Ik dacht aan de klacht van vele Hollandse confectionairs, enige jaren geleden: Het Hollandse publiek kocht eerder, wanneer een Frans etiketje hing aan het in Holland made-japonnetje.

We gaan verder met Mary.

„En toen na die bloemen, wat?”

— Getrouwd en verhuisd naar Soerabaja. In 1958 met mijn laatste centjes naar Holland, via Budel naar Den Haag gekomen en gaan werken.

Mijn laatste geld was opgegaan aan Hollandse kleren, want wie zelf nog wat geld had, kreeg niets cadeau van de Nederlandse regering. Dat geld moet eerst op zijn, pas dan mag je je hand ophouden. Maar Indischen zijn niet gewend om aalmoezen(?) aan te nemen, daar zijn ze te trots voor.

Mary redde het wel. Confectie in elkaar naaien.

Maar haar handen wilden meer. Wilden creatief en verzorgend bezig zijn.

Ze dacht aan madame Iky, aan schoonheidsbehandeling. Ze wilde oerooten en pidjitten, de vrouwengezichten, die er vermoeid uit waren gaan zien, omdat er geen baboe en geen kokki, geen djongos en geen kebon meer was en je zelfs alles moet doen in het Moederland.

Mary stapte de kapperszaak aan de „Fred” binnen en vroeg, nadat ze zich eerst zelf had laten kappen... en blijkaar tevreden was over het resultaat of ze mocht komen werken. En ze mocht, want... hij zag wat in die Indische handen.

Maar hij zag ook wat in Mary zelf en al spoedig stapten ze samen in een Hollands/Indisch huwelijksbootje.

Madame Brunet d'Aubiac die de opleiding voor aesthéticienne van Guërlain, oude Parijse parfumeur en Institute de Beauté onder zich heeft, constateerde, dat Mary precies zulke handen heeft als zijzelf en daarom wilde ze haar graag opleiden.

En zo werd Indische Mary samen met Duitse en Engelse leerlingen in Wiesbaden door de Française opgeleid. Kan het internationaler! Maar nu komt het...:

Bandoengse ex-muloscholer Mary werd daar in Wiesbaden automatisch tevens de tolk tussen Française, Engelse en Duitse leerlingen. De moraal van dit verhaal.....

Al zijn wij, Indischen, in zekere zin nog altijd displaced persons, we hebben grootste gaven meegekregen van onze Hollandse en Indische voorouders.

Wie zich dat steeds voor ogen houdt, zal de toekomst niet vrezen en weten, dat wij en onze kinderen er altijd wel zullen komen, hoe groot de beproevingen ook mogen zijn, die we moeten doormaken.

MIES ROELOFSMA

Uit een Amerikaanse krant geknipt: „Dutch-Indonesian beauty Winny Knuppel, 19, of Oxnard, is Ventura College's Sweetheart for 1962. She was selected from field of seven to reign over Sweetheart Ball”. We dachten zo: er is vast wel familie van Winny in Holland of elders in de wereld die het leuk zal vinden haar portretje terug te zien!

Uw schoonheidsverzorging

Guërlain

(v.a. f 6.50)

Uw excellente permanent (v.a. f 22.—)
Uw wassen + watergolf (f 4.75)

Uitgevoerd met meesterschap

Pouwels & Pouwels

Frederik Hendriklaan 160 - Tel. 553055

MARY KÜHN

Anders dan gewoon

NA GEDANE ARBEID IS HET ZALIG WERKEN

Over de werkende moeder is weinig goeds gezegd door radio, televisie en dagbladers. Egoïsme, gebrek aan verantwoordelijkheid en ouderliefde, ongezonde hang naar luxe, dat was wat men haar verweet. O ja, er waren wel een paar uitzonderingsgevallen, moeders die werkten uit noodzaak. Wat een onzin dacht ik, juist deze gevallen zijn regel, die andere zijn uitzonderingen die de regel bevestigen. Net toen ik daarover piekerde op een ochtend in de tram, zag ik Mary Kühn-Bronkhorst.

„Waar moet je in hemelsnaam zo vroeg in de ochtend naar toe?”

„Lach niet”, haar koolzwarte ogen schitteren van ingehouden pret, „ik werk op kantoor!”

„Jij, op kantoor? Met 9 kinderen?” ik sta gewoon paf.

„Ach weet je Li, het kan zo makkelijk. Je weet mijn anaks zijn al groot, ze doen alles zelf. Wat doe je zo de hele dag thuis als het werk gedaan is. Ik dacht, ajo, ik wil wel weer eens op kantoor zitten, dat brengt wat extra geld in het laadje waar we allemaal plezier van kunnen hebben en bovendien: ik rust nu pas goed uit!”

„Kan ik zaterdagochtend even komen?” vraag ik.

„Oké gezellig, breng je kinderen mee! O, ik moet er hier uit, dag!”

Kwiek als een teen-ager springt ze de tram uit. Daar loopt ze, „petite” en mollig met haar geruite mantel, op flatjes die haar naar het enorme kantoor brengen waar ze zoals ze zelf zegt: uitrust van gedane huisarbeid!

De deur wordt me opengedaan door 3 meisjes tegelijk. Ze lijken zo sprekend op elkaar als een echte drieling behoort te doen.

„Dit is Jolande, dit is Francis en dit Hedy stelt Mary ze voor en daar heb je mijn Benjamin Reggie”, en in een adem door, „zet je meteen koffiewater op, jong?”

Een zonnige, fris gemeubileerde huiskamer, zo kraakhelder en aan kant dat je je niet kunt voorstellen dat hier zoveel mensen wonen en leven. Maar zo is haar hele huis, aan kant, stofvrij, opgeruimd.

„Hoe krijg je dat voor elkaar?” vraag ik.

„Het is pas half elf 's ochtends!”

„kwestie van handig inpikken. We hebben 7 kamers, je begrijpt dat iedereen mee moet helpen om de boel netjes te houden. Maar ik ga toch nooit naar bed voor ik in ieder geval de huiskamer heb opgeruimd. Dat spaart me tijd in de ochtend!”

„Het klinkt gemakkelijker dan het is, met zoveel personen in huis”, zeg ik.

„Je doet net of ik een of ander wondermens ben”, vindt Mary en lacht een beetje maloe.

„Ach weet je, ik geloof dat het allemaal komt omdat ik eigenlijk nooit moe ben. Als je goed gezond bent kun je immers alles?” haastig zoekt ze naar een plekje om af te kloppen.

„Nou dan, om te beginnen: ik sta altijd om 6 uur op. Eerst mijn kopje koffie en dan hier en daar wat opruimen en stofafnemen.

Dan voor het ontbijt zorgen. Mijn man gaat ook al vroeg de deur uit, die werkt buiten de stad. Om 7.30 moeten de kinderen eruit. Ze doen hun eigen kamer en ruimen alles op. Na het ontbijt wassen ze ook zelf om. Om 8 uur moet ik zelf naar kantoor. Zaterdag is voor mij schoonmaak-dag”.

„En hoe doe je met het eten, je bent pas over vijven thuis?”

„O, koken gebeurt de avond van tevoren al. Direct na de afwas (waarbij alle kinderen,

ook de groten, hun beurt hebben) drinken we eerst samen koffie. Dan verdwijnt ik weer in mijn schone keuken om het eten voor de volgende dag te koken. We eten iedere dag rijst, dat is gemakkelijk, alle gerechten kun je makkelijk de volgende dag opwarmen. Trouwens je weet; koken is zo'n probleem niet voor ons. Je kunt er nog van alles tussendoor doen. Af en toe naar de tv kijken bijvoorbeeld. Maar ik zorg wel dat ik klaar ben als er een goed programma is!”

„En de boodschappen?”

„'s Middags haalt Francis me van de tramhalte af. Ik geef haar een lijstje met de dingen die ik 's avonds nodig heb voor het

Voedt uw kinderen op, opdat ze leren zichzelf op te voeden.

koken. Francis kan goed met geld omgaan, die vertrouwt ik mijn hele huishoudbeurs toe. Jolande is de huishoudster die is zo netjes! Ze moeten niet proberen rommel te laten slingeren, krijgen ze meteen een standje. Jo stofzuigt, doet de kamers en Hedy is een duvelstoejager, die helpt in huis en met de boodschappen. Net als Reggie. Hij is 11”.

Ze vertelt me over de oudste zoon die geëmigreerd is en zijn broer die binnenkort ook naar de States gaat. Over Ronnie en Nanda, allebei getrouwd, maar Nanda woont met haar man in. „Ze is nog zo jong, nu leert ze van zelf wat meer van het huishouden”.

Toen ze pas in Holland waren, verloor ze een zootje van 8 door dyphterie. Drie en een half jaar woonde ze in contract-pensions voor ze een huis kregen.

„Vertel eens iets over die tijd?”

„In 1951 zijn we gerepatriëerd. Dat werd de eerste keer dat ik uit Bandoeng wegging. Weet je dat ik mijn hele leven lang in Bandoeng heb gewoond aan de Lembangweg? Daar zijn alle kinderen geboren. We hebben een heel zware bersiap-tijd meegemaakt, door een toeval aan uitmoording ontkomen. Mijn man werkte bij de Staatsspoorwegen. De hele Jappentijd zijn we goed doorgekomen maar de tijd daarna was vreselijk. Op een gegeven moment waren we helemaal afgesloten van de stad. Je kon moeilijk aan eten komen, we werden zwaar geboycot. Rudi die donker is, kon nog wel tempeh en tahoe kopen van een goede langganan maar Ronny die blank is, verkochten ze niets. Op een avond moesten we vluchten, we werden gewaarschuwd door iemand die ons goed gezind was. Er werd verschrikkelijk geschoten en de granaten gierden over ons heen. Gelukkig had ik toén nog geen 10 kinderen”, voegt ze er optimistisch aan toe.

„Nou ja, met ons zaten er duizenden gezinnen overal in Indië in hetzelfde schuitje. Als je het de mensen hier vertelt, kunnen ze zich dat niet voorstellen. Soedah. In ieder geval raaden men ons aan te repatriëren. Een vriendin schreef me: „Alles wat je hier nodig hebt is: veel warme kleren en een wasmachine, de rest komt wel. Gelijk had ze wel, toen ik hier aankwam was de drieling 2½ en de jongste 8 maanden”.

„Kreeg je gauw een goed pensioen?”

„In Bussum hebben we 8 maanden gezeten, toen moesten we naar Amsterdam verhuizen. Maar daar in het pensioen aan de Keizersgracht wachtte de pensionhoudster ons aan de trap op. „Wat, 10 kinderen? Geen kwestie van, Daar komt niets van in!” En ze liet ons in de kou staan. Met onze bultzakken, koffers en boengkoesans met kleren en 10 kinderen!”

„In „Huize Holland”, werd alles goed. 3½ jaar hebben we daar gewoond. Ik kon goed opschieten met de pensionhoudster. Je weet misschien uit ervaring, de rijsttafel die je daar krijgt is niet naar onze smaak bereid, dus bood ik aan tweemaal in de week voor het pensioen te koken. Zo had ik weer wat te doen. In zo'n pensioen zit je maar te zitten, dat

(Lees verder volgende pagina)

Francis, Jolande en Hedy (13) met Reggie (11) in het midden. De jongste teamworkers in huize Kühn.

(Vervolg van pag. 13)

Mary Kühn: Na gedane arbeid is het zalig werken

hield ik niet uit. We organiseerden dansavonden op zaterdag, maar ook bonte avonden. Je weet, ik ben gek op alles wat maar met dansen en toneel te maken heeft!"

„Natuurlijk werd er geroddeld. Mensen hebben altijd wat te praten, meestal slechte dingen. Dat komt omdat ze weinig te doen hebben. Daarom zoek ik altijd bezigheid en zolang ik voor mezelf en voor mijn gezin weet dat het oké is, laat ik de mensen maar roddelen. Wat ze nu al niet over me zeggen omdat ik op mijn oude dag op kantoor zit!"

„Wat noem je oude dag?" vraag ik.
„47 jaar is een goede oma-leeftijd", vindt Mary. „Mogen oma's dan geen toneel meer spelen en dansles nemen?"

„Weet je nog dat ik voor de film gespeeld heb?" Op een dag werd er bij het pension gevraagd of er mensen waren die als figurant wilden spelen voor een reclame-film van de KLM. Was ik natuurlijk als de kippen bij. In de Studio Duivendrecht heb ik een paar keer moeten flaneren in Oosterse kledij. En weet je met wie ik in een scene moest optreden? Frits van Dongen. Boléh deh. En ik werd er nog goed voor betaald ook. Het was toch wel een grappige tijd toen".

„En nu?"

„Ach Li, ik zeg maar zo, een mens kan het altijd nog wel beter hebben, maar wat schiet je er mee op, daar alsmaar aan te denken? Je moet verder, zo goed mogelijk, vooral als je kinderen hebt. Kinderen zijn een moeilijk, maar toch ook een heel erg kostbaar bezit. En ze blijven je kinderen, of ze nu 2 maanden of 32 jaar zijn. De directe zorgen van voeden, kleden, opvoeden houden op, maar in gedachten blijf je ze verzorgen, leiden. Dat is misschien niet altijd goed. Daarom zoek ik afleiding".

„Als je je leven over zou kunnen doen anders bedoel ik, wat had je dan willen doen?"

Mary hoeft niet lang na te denken. „Ik zou toneelspeelster willen worden. Of danseres. Maar nog liever aan het toneel, je weet hoe zalig ik het vind om te mogen spelen!"

Ik herinner me al die amateur-toneelavonden waarin Mary Kühn verreweg het beste acteerde. De manier waarop ze van een eenvoudig rolletje iets wist te maken, ik herinner me haar ook in een Hawaïaan-dans waarin ze met haar soepelheid de veel jongere meisjes de loef afstak. En wie herinnert zich niet moeder Asiah in de „Paria van Glodok"?

„Zeg Mary, alles goed en wel, je werkt — ook al noem je het uitrusten — praktisch van

Als de damesbeurs demonstratrices vraagt voor Indische producten of margarine meldt Mary zich graag aan.

6 uur 's ochtends tot 12 uur 's avonds, maar je hebt toch wel een paar uurtjes voor jezelf?"
„Wat dacht je? Woensdagavond, dat is mijn avond, dan heb ik les bij Indra Kamadjojo, Oosterse dansen. Eigenlijk moet ik magerder worden, dat zegt Indra ook.

*

Vindt U dit geen bijzonder verhaal? Is het ook niet. Mary Kühn is eigenlijk ook maar een gewone vrouw, maar in deze tijd van sensatie en super-kwaliteiten zien we het gewone, normale vaak voorbij. Kent U nog zo'n gewone vrouw? Doet U haar de complimenten van

LILIAN DUCELLE

NACHTELIJKE OVERVAL

Omstreeks middernacht stond een Indische mijnheer op het punt zich ter ruste te begeven toen er gebeld werd. „Kalm laten bellen", gromde hij en stak reeds één been onder „het zeil" toen er voetstappen op de trap naar de slaapkamer klonken. Verschrikt trok hij haastig zijn pyamajasje aan en met de broek nog over de arm begaf hij zich naar voornoemde trap. Daar stond een vreemde jonge vrouw voor hem. In een fractie van een seconde flits-te het door hem heen: dit is een overval, deze vrouw moet me natuurlijk boven zien te houden, terwijl beneden de boel wordt leeggeroofd. Ik moet haar laten schrikken en de trap afgooien!

Met vooruitgestoken vingers en stentorstem bulderde hij: „Wat doet U hier?"

Kennelijk geschrokken en wat verbaasd zei ze: „Ik ben de vroedvrouw. Ik werd opgebeld. De sleutel stak in het slot. Dit is toch Hoog-laren 20?". „O", kreunde de mijnheer, „20" wel, maar niet Hoog-laren. Dit is Hoogland". Zich plots bewust van zijn pendekje, klom hij haastig in zijn broek onder belangstellende blikken van de vroedvrouw.

Op blote kakies liet hij haar uit en wees haar de goede weg.

KADAL

VERSCHIL

Tante Clara had weer last van reumatiek juist dat ik bij haar kwam logeren.

Als altijd zat ze in haar krossi malas te dutten, terwijl ik door het raam naar buiten keek. Ineens stopte er een prachtige sleet voor het huis. Een deftig uitzierend heer met een indrukwekkende baard stapte uit.

„Tante", schudde ik haar wakker, „U krijgt bezoek, zo gezien hoog bezoek".

Tante Clara leunde voorover om naar de „toean besar" te kijken.

„Och", zei ze gerustgesteld, „dat is mijn toekang pidjit maar. Hier zeggen ze magnetisch maseur".

MEVR. L. v. d. WORM-FLOHR

Een Indisch vrouwtje zat bij de kapper onder de kap. Na 10 minuten gilde ze: „Kaffer, kaffer, kom hier, mijn hoofd al zó warm!!

BEROEP

Ze zitten met z'n drieën, jongens van de 6e klas, aan tafel te ngrobol.

„Wat ga jij later worden, John?"

„Geoloog of diepzee-duiker".

„Jij, Denny?"

„Decor-ontwerper en schilder".

„Jij, Luc?"

„Ook geoloog. Of anders linksbuiten. Of anders mid-voor".

Dat weet ik dan alweer. Wie wil mijn studieverzekering overnemen?

WIE SCHILDEERT ER MEE?

„Als er nu net zoveel vraag was naar beschilderde flesjes als in de Japanse bezettingstijd, dan ging ik direct weer aan de slag. Ik schilderde gezichtjes, elfjes, Biedermeiers, bloemen, echt miniatuurwerk. Hier schildert en teken ik nog steeds graag, in de zomer bloemen, maar in de winter ben ik wel op andere modellen aangewezen, want de bloemen op de ruiten inspireren me niet!"

Dit schreef mevrouw Chr. van ter Beek in Halfweg. Nu oefent ze zich in portretschilderen; een kunstschilder in Zwanenburg is bereid les te geven maar dan graag in clubverband. Niet alleen dat samen tekenen en schilderen de animo verhoogt, maar dan kan er ook geregeld een levend model gehuurd worden. Dit is beslist nodig.

Nu is de vraag: zijn er teken-schilder-enthousiasten in Amsterdam-West, Halfweg, Haarlem of andere plaatsen in die buurt die allemaal door een goede busverbinding gemakkelijk bereikbaar zijn, zodat dit clubje opgericht kan worden? Met 5 aanmeldingen zou gestart kunnen worden. Mevrouw van ter Beek stelt haar huis gaarne ter beschikking voor de lessen, maar zij is ook genegen naar een andere plaats te komen als daar meer gega-digden wonen.

Hier is een prachtige kans voor U om misschien een langgekoesterde hobby-wens als vrije tijdsbesteding vervuld te zien.

Leeftijd speelt geen rol, alleen zin en daadkracht. Denkt U aan Grandma Moses die op haar 80ste jaar pas goed uit de verf kwam? Ontelbare vrouwen hebben op latere leeftijd in schilderen rust en vergetelheid gevonden.

Breng wat meer kleur in uw leven en zoek contact met Mevr. Chr. van ter Beek-Beynon, Haarlemmerstraat 113, Halfweg. Ze wacht met ongeduld op U!

KOKKIE GEEFT U DE VIJF

- 1 Alle rijsttafelartikelen
- 2 Indische koekjes
- 3 Aziatische souvenirs
- 4 Rijsttafelgerechten
- 5 Verzending van pakketten over de gehele wereld

Kokkies Rijstwinkels:

Witte de Withstraat 128
Telefoon 89438
Slotermeerlaan 125
Telefoon 130362

AMSTERDAM - W

Soerabaja

In tegenstelling tot *Samarang* (kromo: *Sama-wis*) of het oude *Terbaja*, de kroon door de grote verscheidenheid van spellingen en/of schrijfwijzen van de naam. In de Javaanse babads komen o.a. de volgende vormen voor: *Soera-westi* (heldhaftige vorst); *Soero-Pringgo* en *Soero-Pringgi* (Stoutmoedige held) ook *Soero-Banggi* en *Soeringkewoeb* (Stoutmoedig in moeilijkheden).

In al die schijnbaar afwijkende vormen komt telkens het woord *Soero* (Sansk. *Sjoera* -held, heldhaftig of stoutmoedig) voor, gevolgd door *bojo* (Sansk. *Bhaja* - gevaar, moeilijkheden) en men zou dus het woord gevoelig kunnen vertalen met „Heldhaftig in gevaar”.

Er is echter nog één schrijfwijze n.m.l. *Soering-bojo*, welke naam staat onder het stads-wapen en dat gebaseerd is op de legende van de strijd om de heerschappij over de Kali Mas tussen *Soero* (= haai) en *boeaja* of *baja* (= krokodil), dat heeft plaats gevonden ter plaatse waar thans de Rode brug staat.

De brug werd aldus genoemd, omdat tijdens de strijd de rivier daar rood werd gekleurd van het bloed der beide beesten.

Keren wij echter tot de werkelijkheid terug, dan blijkt dat de naam al zéér oud is, zeker reeds ten tijde van het eerste Oost-Javaanse hindoerijk *Djenggala* in de *Sidoarjo-delta* aan de voet en omvattende de *Penanggoengan-berg*. Dit was dus omstreeks het jaar 850 A.D.

De handelsstad heette toen *Dinaya* (een wijk in het huidige Sb. heet nog *Dinojo*). Later in 1677 veroverde de Madoereese prins onder de hegemonie van het rijk *Toemapel* of *Toemampel* (*Singosari*) werd de naam gewijzigd in *Sura-Bhaya*. In het heldendicht *Negaraktagama van Prapantja*, dat deze in 1365 schreef komt de naam *Sutabhaya* voor, dit is dus een eeuw vóórdat de eerste Islam-apostel in de persoon van *Raden Rachmat*, de latere *Soenan Ampel* of *Ngampel* op Java voet aan wal zette. Maar het volksgeloof wil, dat *Soenan Ampel* de stichter is van het nieuwe Soerabaja bij wijze dus van een eretitel.

Toen R. Rachmat stierf werd hij te *Ngampel* begraven, zijn kramat (heilig graf) is te vinden in de schaduw van de mesigit van *Ampel* (Arabische kamp) en vereerd als de voor-naamste van de *wali-songgo* (de negen heiligen).

Na de dood van *Soenan Ngampel* in 1485 noemde men de stad: „*Verblijf der vermoede Overwinnaars*”.

Vervolgens kwamen de Portugezen en deze noemden de stad „*Segura Bahía*” - *Veilige Haven*.

Maar veilig was de stad in genen dele, want *Troenodjo* met de hulp van Makassaarse en Boeginese zeerovers onder aanvoering van kapitein *Montemarano* eerst Madoera en vervolgens Soerabaja, welke hij plunderde en brandschatte.

Dertig jaar later in 1707 werd de stad weer het toneel van oorlog toen de Balinese slaaf *Oentoeng* tegen zijn wettige vorst in opstand kwam. *Oentoeng* had zijn hoofdkwartier in *Bangil* en noemde zich *Soeropati* (de ten dode gewijde held).

En thans de recente geschiedenis in vogelvlucht.

Tijdens de 2e wereldoorlog werd Sb. van alle Javaanse steden het zwaarst gebombardeerd door de Japanners. Hier ook verliep de revolutie het bloedigst en de stad werd ten slotte zwaar door de Engelsen met kanonvuur gebombardeerd. Er schijnt op deze stad een vloek te rusten van de laatste Hindoe-vorst van *Madjapahit*.

W. F. W. SCHARDIJN

Miss Tong-Tong verkiezing

Gedurende onze Pasar Malam zal de verkiezing plaatsvinden van:

MISS TONG TONG 1962

Dit jaar wordt het een *Concours de beauté et d'élégance*. De deelnemers hoeven dus niet zoals vorig jaar te zingen. Het charmantste en elegantste meisje zal de kroon dragen! Dan zijn er nog een tweede en een derde prijs.

De verkiezing gebeurt in twee gedeelten

VRIJDAGAVOND 29 JUNI:

Beoordeling door het publiek

ZONDAGAVOND 1 JULI:

Bekendmaking uitslag en prijsuitreiking

Deelnemers moeten verschijnen in strand-complet.

Inschrijving dient schriftelijk te geschieden, te richten aan: Afdeling Publiciteit en Reclame Tong-Tong, Prins Mauritslaan 36, Den Haag, onder vermelding: „Miss Tong-Tong verkiezing”.

In verband met de beperkte tijd die voor de verkiezing is uitgetrokken, zal slechts een beperkt aantal dames kunnen deelnemen. Bij een grote inschrijving zal dus een voor-selectie moeten worden gehouden. In ons nummer van 15 mei zullen nadere bijzonderheden worden bekendgemaakt.

Als extra attractie op de slotavond (na de prijsuitreiking): een grote

MODESHOW

De deelnemers zullen creaties tonen van de bekende Indische mode-ontwerper Robert Mahieu.

De gelegenheid bij uitstek om te tonen dat U *élégance* bezit!

Haast U! De inschrijving sluit 15 mei a.s.

I.K.K. Tong-Tong

Voordracht HUUG SACHS

acht! Nonnie, haar moeder, haar vader (administrateur van een onderneming), neef Willem, een andere administrateur, een assistent-resident, de djongos en een klontong-Chinees. Huug Sachs bracht ze op vaak verbluffende wijze. Wat een concentratie, wat een enorm geheugen! En dan te bedenken dat hij dit allemaal in zijn vrije tijd doet. Vooral het „petjo” in de vertolkingen van neef Willem en „Moes” was uitstekend. Zó sappig kan alleen een Indische jongen het. En niet te vergeten het maleis van de klontong-Chinees! Herhaaldelijk steeg dan ook een smakelijk gelach op.

Huug Sachs heeft in de korte tijd dat hij in Nederland is (hij is als spijtoptant een half jaar geleden hier aangekomen) al veel succes-

geboekt met zijn voordrachten. In verschillende plaatsen voerde hij op NASSI-avonden o.m. „Nonnie” en „Sonna” (eveneens van Jan Fabricius) op, iedere keer weer voor een enthousiast publiek. Verscheidene aanvragen van plaatselijke NASSI-comité's heeft hij moeten weigeren omdat hem de tijd daarvoor ontbrak. Ook het instuderen van nieuwe stukken (een tijdrovende bezigheid!) moet in de weinige vrije uren gebeuren.

Een warm compliment voor het gebodene is dan ook volkomen op zijn plaats. Het kwam ook tot uiting in het geestdriftige en langdurige applaus van de Kringleden.

Wij wensen Huug Sachs banjak veel succes verder! En kapan lagi? Rt.

*
*

De volgende Kringavond zal plaatsvinden op 10 mei a.s. Dan zal een film vertoond worden van het leven van geëmigreerde Indische Nederlanders in Amerika. De film is door de Emigratiedienst afgestaan en heet „Een Plaatsje onder de Zon”.

Na de pauze een film over Bali, Lombok en Flores van de heer Herrebrugh.

Mijn eerste ontmoeting met de overwinnaar

Het verhaal wil dat onze burgemeester met zijn loco (-burgemeester bedoel ik, niet -motief) alle mogelijke pogingen had gedaan om de vijand te ontmoeten. Wild rondrijdende in een auto met een grote witte vlag, op de weg naar Buitenzorg. Dat was de afspraak met de vijand. Maar aangezien er vele wegen naar Bogor leidden miste men hem telkens. Maar dat is een ander verhaal.

In elk geval gaf Batavia zich over. Op 5 maart nu twintig jaren geleden. En de stoottroepen, Koreanen en Formosanen meest, stinkend naar zweet en leer. Een apart luchtje was het, dat van marcherende Japanse soldaten, anders dan van andere soldaten. Misschien door vis en kwee motji?

Goed dan: iedereen bleef in huis. Zitten waar je zit, was het parool. Alle alcohol volgens voorschrift in de goot geleidigd(?), de atlassen verbrand. Onbegrijpelijke opdracht overigens. Want het zou blijken dat er genoeg alcohol te bemachtigen viel. En atlassen? Ach, hun stafkaarten waren beter dan welke van onze atlassen ook.

Ik was pas uit de C.B.Z. ontslagen: gevolgen van malaria die ik maar niet te boven wilde komen. Slapen was er dus toch al niet erg bij. En die nacht wilde het praktisch helemaal niet lukken.

Ons huis lag heel diep-in, ver van de weg af, omringd door een heel grote tuin. 't Huis naast ons, dicht bij de weg gelegen, had eveneens een grote tuin. De afstand die mijn kamer van het buurhuis scheidde was zeker wel 100 meter. Toch niet groot genoeg om niet het verwoed geblaf te horen van de grote Dobbermans van de paviljoenbewoners van de buurman. Dat in de loop van de nacht overging in een met steeds groter tussenpozen geuit basmineur, angstig verklindend in de nacht.

Wat betekende dat? Waren de burens vermoord?

Een luid gezang en getier van de stoottroepen verried dat er daar behoorlijk werd feestgevierd. Ik gluurde door de jalouzieën en kon in de verte de schelle lichten zien branden. Maar ik kon niet op de uitkijk blijven staan. Stond nog wat bibberend en

zwaaiend op de benen en vermoeienis overmande me. Dus ging ik maar weer in bed. Wat kon 't verder nog schelen. Ik zou 't wel merken als er wat gebeurde. Ik doezelde weg. Om telkens opgeschrikt te worden als het geschreeuw weer oplaaide. En dan bleef ik luisteren, tot ik de diepe bastonen van de honden gehoord had. Goddank, dan waren ze tenminste nog niet om zeep gebracht.

Na de zo doorleden nacht stond ik 's-morgens op. Geen geluid van daarnaast. Ik moest weten wat er gebeurd was. Sloop in mijn (Japanse) kimono — rood met witte bloemen — door de zijtuin heel voorzichtig naar het zijhek, ver achter in de tuin. De grond was nog vochtig van de avonddauw en op het glibberige bruine paadje gleed ik nu en dan weg op mijn sandalen, terwijl ik me een weg

baande door de struiken. Het was zo'n echte wilde Indische tuin. De kruidige geuren stegen er uit op. Onbewust moeten deze tot me zijn doorgedrongen, hoewel ik daar toen alerminst aandacht voor had. Want mijn volle concentratie was gericht op het buurhuis. 't Was stil, doodstil. Zouden de Jappen al weg zijn? Steeds verder sluipende naderde ik tot de achter-bijgebouwen.

En opeens: daar zag ik in één oogopslag de hele omgeving. Gek dat het menselijk oog zo alles kan registreren zonder bewust te zijn

Wie helpt?

Een collega van onze drukkerij verzamelt al tien jaar lang slag-, steek- en stootwapens. Hij wil zijn verzameling graag uitbreiden met krisen, badëks, renjongi, toembaki, klewangt, etc.

Wie van de lezers heeft nog iets op dit gebied af te staan? Zoekt U dan contact met de heer R.W. KLOOSTER, Wortelmarkt 3, Enkhuizen. Hij zal het erg op prijs stellen!

REDACTIE

van die registratie. Ik zag de lange bijgebouwen, de grijze tegels glommen. De forse, machtige sawokitjkbomen stonden er in al hun majesteitelijheid en glorie. En daaronder: ach, mijn hart kromp ineen — allemaal witte krullende veertjes. Arme kriekippetjes, zij hadden het leven gelaten in de hand van de barbaren. Gewoon met de kop tegen de grond geslagen, en waarschijnlijk rauw opgepeuzeld. Het hele toom parmantige kippetjes, het trotse kriehaantje inclus. Dit flitste door me heen, want tegelijkertijd stond mijn hart stil: een potige, ruwbehaarde Koreaan stond daar zoals God hem geschapen had, als de holenman van het plaatje, maar dan zonder beestenvel aan. Met innige voldoening stond hij, eveneens in volle glorie, langzaam een handdoek achter zich tussen zijn naar boven respectievelijk beneden gestrekte arm schuins op en neer bewegend. Hij had kennelijk een bad genomen. Wie kon hem dat kwalijk nemen? Na zoveel dagen van strijd en opmars en na zo'n heerlijk overwinningfeest paste een fris morgenbad. En wat lette hem om buiten de mandikamer, in de koele ochtendduch, zich lekker te drogen, de prikkende handdoek te voelen tegen de open poriën van de huid. Intussen stond ik daar nog steeds als aan de grond genageld. Wat zou er gebeuren. Zou hij met een fikse sprong op me af komen? Hoe zou ik aan zijn wurgende greep moeten ontkomen. Wat hadden ze me ook weer geleerd. Je vingers in z'n ogen steken. Wat ook nog weer.

De op- en neerbewegende armen bleven staan; de handdoek verstarde als een stille baan. „H'ong" stootte hij uit, z'n hoofd in de nek gooiend, „h'ong". phonetisch niet eens te benaderen.

„H'ong, itoe" antwoordde ik op dezelfde wijze, maar met mijn rechterarm naar voren wijzende, en daarna met mijn linkerarm achter mij, in de richting vanwaar ik gekomen was.

Hét scheen bevredigend. Een verdere reactie bleef uit. Hij begon weer met de handdoek te schuiven. En mij omdraaiende liep ik terug, zo vanzelfsprekend mogelijk. Uiterlijk dan. Want binnenin, nou ja daar stond mijn hart nog altijd een beetje stil. Ik keek niet om. En tot mijn onuitsprekelijke opluchting hoorde ik iets achter me. Ik maakte een beetje een omweg door de diepe achtertuin. Opdat hij niet zou weten waar ik vandaan kwam.

Maar daar had hij kennelijk niet eens belangstelling voor. Gelukkig. Hij had slechts belangstelling voor zijn ochtendbad, en was nu waarschijnlijk bezig met z'n Taisio. Hoewel ik van Taisio toen nog niet wist.

Pas toen ik héél zeker wist dat de stoottroepen verder getrokken waren en het huis écht leeg was, ben ik weer gaan kijken. Gelukkig leefden de honden nog wel. Maar dat is een ander verhaal.

WIMA RISPIN

Taisio = gymnastiek.

nespanda tours

Verrukkelijke
vakantiereizen naar:

COSTA DEL SOL

(Torremolinos bij Malaga)

COSTA D'ORO

(Castelldefels Playa bij Barcelona)

CANARISCHE EILANDEN

(Las Palmas, Puerto de la Cruz)

Alle gewenste inlichtingen bij:

INTRANED v/h HESTA, CRANS & Co.

Scheepvaart- en Luchtvaart-agent

Plein 22 - s'Gravenhage - Tel. 184250

STICHTING INDISCHE DOCUMENTEN

HOBBY News

Redactie „HOBBY NEWS”, POSTBUS 8006, DEN HAAG-Z. Alle aanmeldingen, ruilaanbiedingen, vragen e.d. dienen steeds aan dit adres gezonden te worden. Voor antwoord steeds een postzegel insluiten.

Hulde aan alle TONG-TONG lezers die weer de nodige dingen inzonden voor de HOBBY-TON. Prima lui en POEKOEL TEROES. Willen de Hobby-vrienden en vriendinnen die nog niets hebben ontvangen nog even geduld hebben? Binnenkort komt er wel wat in de bus.

Gevraagd: Een 5- en/of 10-gulden biljet van de Javasche Bank van vlak voor de oorlog, in ruil voor: Lucifersmerken (ook buitenlandse); suikerzakjes, postzegels; bierviltjes (ook buitenlandse); over de 1000 Van Nelle bonnen; HO; Sunil; DE en e.v. andere punten. Adres van deze verzamelaarster is: B. Praasterink-Spruyt, Koningin Emmalaan 27, Leidschendam.

Sigaretbandjes. Een verzamelaarster zoekt sigaretbandjes merk: Aida - Balmoral - White ash - Huifkar - Paladijn of Pimpernel. Adres: L. Sandt, Huis te Suylenlaan 90, Utrecht.

Vals Japans oorlogsgeld (papier en munten). E. W. Vermaes; Adenauerlaan 115, Utrecht, zoekt uit de 2e Wereldoorlog vals Japans oorlogsgeld dat uitgegeven werd in het gehele gebied van Zuid-Oost Azië. Wie heeft hier wat van?

S.O.S.-S.O.S. Wie wil ruilen 4 krontjong platen (uitsluitend: Irama of Cathay label) tegen 2 Extend-play platen naar keuze (modern; Country and Western of Hawaiian muziek). Adres: C. E. Bergmans, Mgr. Nolenstraat 10; Waubach.

Postzegels. Een verzamelaar in Paramaribo zoekt contacten met andere verzamelaars in: Ned. Nieuw Guinea en de Ned. Antillen. Opgaven s.v.p. aan „HOBBY NEWS”. Een verzamelaar in Missouri (USA) vraagt het volgende. In mijn verzameling Nederland-Overzeese Gebiedsdelen ontbreken ette-

lijke. Deze zou ik willen aanvullen in ruil waarvoor ik dubbele Ned.-O.G. en buitenlandse zegels, ook nieuwe Surinaamse en Amerikaanse uitgiften, first-day covers (oud en nieuw) etc., zou willen geven. Belangstellenden ontvangen het adres van deze verzamelaar op verzoek. Brieven richten aan: „HOBBY NEWS” en postzegel voor antwoord insluiten. Wilt U ruiladressen hebben van andere verzamelaars die Nederland en Overzeese Gebiedsdelen e.d. verzamelen? Een brief naar „HOBBY NEWS” met antwoordzegel is voldoende.

MUNTEN & PAPIERGELD.

Heeft U munten om te ruilen, geef dan op wat U dubbel heeft (land, soort, jaartal enz.) en wat U zoekt. TONG-TONG HOBBY NEWS komt in ruim 10.000 verschillende gezinnen en binnenkort zal dat gauw 20.000 worden. Andere verzamelaars hebben misschien net die munten dubbel die U zoekt en kunt U onderling tot ruiling komen. Hoe meer gegevens wij binnenkrijgen, hoe meer wij wat kunnen doen. Dus... Djangan maloe lui en geef op wat je hebt en wat je zoekt.

MILITAIRE INSIGNES & DECORATIES.

Leuk lui de reacties die binnenkomen aan de hand van de regelmatig gepubliceerde afbeeldingen van badges. Willen degenen die meerdere gegevens omtrent deze badges weten dit alles mededelen aan: C. van Ekeris, Tesselshadelaan 147, Den Haag?

ADJUDANT- GENERAAL.

Kleuren: Ondergrond blauw, lint en AG geel, letters op het lint rood. Badge is van metaal.

BEWAKINGS- BATALJON KNIL.

Werd gedragen door alle Bew. Bat's KNIL, met uitzondering van het 5e Bew. Bat. dat toestemming verkreeg een eigen embleem te dragen. Kleuren: zwarte, op wacht staande, soldaat op groen veld. Badge is van metaal.

Indien mogelijk geef dan op: A. de naam van het onderdeel; B. waar en wanneer opgericht en ontbonden (KNIL); C. wanneer naar Indië en wanneer terug (OVW. en Dpl.); D. standplaatsen in Indië en acties waaraan werd deel genomen; E. naam van de Commandant (en).

OPROEP! Wil degene die A. B. Van Dijk heet of kent en die vermoedelijk in Krijgsgangenschap heeft gezeten op Java, Singapore, Japan zich in verbinding stellen met de Redactie „HOBBY NEWS”?

HOBBY SOBAT

„Es ist Bezahlt . . .”

Met een Hollandse vriend, een gezellige, open, flinke kerel, gebruikte ik eens een maaltijd in een royaal en goed restaurant. Er was werkelijk wel wat veel opgediend en na een poosje legde ik mes en vork neer, hoewel er nog vrij veel in de schotels was.

„Ik kan eigenlijk ook niet meer”, zei m'n vriend, „maar het is zonde om dat allemaal te laten weghalen. Ik schaf door!” Terwijl ik een sigaret opstak ontspan zich nu de volgende discussie.

„Ik heb wel vaker opgemerkt dat jullie Indische mensen veel laten staan. Een ongezond snobisme”.

„Misschien hebben we kleinere magen en kan zoveel er nooit in”.

„Er bestaat een goede spreekwijze, die zegt: „Es ist bezahlt; es soll herunter!” Eten laten staan is smijten met geld. Je kan het bést allemaal op!”

„Maar dan eet ik niet meer lekker. En bovendien geloof ik niet dat het me goed bekomt. Ik eet liever wat ik aankan en niet wat men mij belijft voor te zeten”.

„Maar man, daar gaat het niet om! Je betaalt goed geld voor goed eten! Dat gooi je toch niet weg?”

„Ik eet toch niet voor het geld dat men mij vraagt, maar voor de honger die mijn maag heeft? Ik doe héén niet te kort”.

„Haaa! Maar je doet jezelf tekort!”

Enz. enz.

Het werd een lange boom en toch in de beste stemming.

Daar niet van. Maar we hebben elkaar niets wijzer gemaakt. Over smaak valt niet te twisten; over de hoeveelheid blijkbaar ook niet!

T.

restaurant wijnands

v/h Cecil

Hollandse en Indische keuken

Hoogstraat 12 - Den Haag - Tel. 115300

Dir. M. WIJNANDS
v/h Grand Hotel, Makassar

Uw Toko heeft Djamboe-Kloetok

Ceramin

Voor grossiers: N.V. Daarnhouwer & Co's Handelmaatschappij, Postbus 674, Amsterdam

Radio BOLLAND

Stationsweg 143 - Telefoon 601703
DEN HAAG

Hèt speciaal adres voor

Krontjong- en
Cowboy-L.P.'s
(U.S.A.)

Op aanvraag

Speciale Cowboy 45° S. Catalogus
Wij hebben ook een spec. afd. voor
TECHNISCH SPEELGOED
o.a. Märklin — Fleischmann — etc.

Kontiki-vaarders op de Los Angeles River

Bandjir in Southern California. Sepulveda Blvd, Pico Blvd, Washington Blvd en veel straten, allemaal „rivers of no return“. Voor So. Calif. een wonderbaarlijk gezicht. De sluisen des hemels blijven over 't algemeen negen maanden achter elkaar toe. Daarbij mag je blij zijn als de Wachter daarboven, in de winter, de sluisdeuren goed open maakt en niet alleen op een kier, of soms helemaal niet. Na zes jaar is Hij weer gul geweest en heeft dit jaar blijkbaar de deuren vergeten te sluiten.

In Indonesië speelden we in dat kolkende bruine vocht op straat. Hier rijden we tot aan de spatborden er doorheen. Voorzichtig, want de remmen slippen. Ik vindt het heerlijk; saai, dat je kurkdroog blijft!

Wat doen fantasierijke jongens als er eindelijk veel water, dat stroomt ook nog, in de Los Angeles River staat? Zij wanen zich opeens Kontiki-vaarders en de bruine wateren van de Los Angeles River veranderen in The Blue Waters of the Ocean. Toen was er een special announcement over de T.V..... *A couple of youths were picked up by The Highway Patrol, sailing the Los Angeles River on a raft. This is a warning to all youths, not to endanger their lives!*

De man had gelijk natuurlijk. De jongens hadden de strenge reprimande, die zij ontvingen at the police-station, dubbel en dwars verdiend. Ergens had ik opeens erg medelijden met ze. Zo'n raar rot gevoel.

Ik denk aan het eerste stuk in „DE PIEKERANS“. Wat een heerlijke, vrije jeugd die Wawak, Mielkje, Tikoos en Tjalie toch hadden! Hoe ongebreideld konden zij hun fantasieën in praktijk brengen. Kassian deze Amerikaanse Wawaks en Mieljtes. Hoe kort heeft hun avontuur op de oceaan geduurd, voordat een strenge man van de wet haar weer gewoon de Los Angeles River maakte. Ik kan me hun teleurstelling levendig voorstellen want ook ik heb op een ketebok pisang gevaren. Dat was ver na de oorlog en er was al heel veel bebouwd. Geeft niet, we konden tenminste vrij blijven varen. Natuurlijk waren we ook niet in Adams costume want daar waren we al veel te groot voor. En zelfs het feit dat mijn broer mij van een wisse verdrinkingsdood redde, toen ik van de ketebok viel, van pure enthousiasme, veranderde niets aan de opwinding.

California is een heerlijk land. Er is ontzettend veel te beleven voor de jeugd. Heerlijk klimaat, prachtige natuur. Bergen, meren, bossen, stranden, zij doen je denken aan dat wondermooie land, dat men zo juist „De Gordel van Smaragd“ noemt. Wij leven hier vrij en blij. Ik kan niet erbij zeggen, „net als toen“ want zoiets komt wellicht niet meer. De tijden zijn veranderd en daarmee ook de zeden. Wij leven hier dus voort en houden al die wonderlijk mooie herinneringen levend, want we moeten onze kinderen alles vertellen, opdat ook zij er trots op kunnen zijn dat een druppel bloed in hun aderen uit „dat verre vreemde land“ ontsproten is.

MARIJKE STEEVENSZ

Zij die reeds lang staan ingeschreven voor emigratie naar Amerika, maar nog steeds geen sponsor hebben kunnen vinden, kunnen zich voor een extra poging wenden tot

The Dutch Indonesian Club
c/o Miss Lucile M. Richards
1834 West 85th Street
Los Angeles 47
California U.S.A.

In het comité zitten o.m. Hans van Dorp, Wouter Keus, Arnold Latakua, Hans Keyser en Mrs. Eugene Davies. Misschien kan deze Club voor U nog een sponsor vinden. De club werkt samen met de Episcopal Church en de Church World Service.

Omdat U zich dan in het geheel geen zorgen hoeft te maken over Uw bagage. U kunt zien, dat deze wordt ingeladen op het schip, waarmee U zelf reist.

Bij aankomst kunt U Uw bagage zelf inklaren. Kortom, er is geen ogenblik scheiding tussen U en Uw bagage.

Holland-Amerika Lijn

U vaart er wèl bij!

THOUSANDS of small investors made FORTUNES because the HOLLYWOOD FREEWAY sparked the San Fernando Valley in SOUTH L.A. County. This is your GOLDEN OPPORTUNITY to learn

HOW TO MAKE THE BIGGEST PROFITS IN LAND

In the NEW BOOM NOW STARTED in NORTH L. A. COUNTY
BECAUSE of the NEW \$ 50.000.000 FREEWAY under construction

This NEW FREEWAY brings NORTH L.A. County only 30 MINUTES from the L.A. City limits.

Most experts agree that in the past the greatest deterrent to the growth of NORTH L.A. County has been the lack of a fast 4-lane highway from the San Fernando Valley in the South to the wideopen land of opportunity in the NORTH County.

Now, with the first MOST IMPORTANT KEY link due for completion NEXT YEAR it will connect with the Golden State, San Diego and other FREEWAYS, and cause an „Economic Breakthrough“ because it will bring DIVERSIFIED INDUSTRY POURING into the area and create a NEW San Fernando Valley.

The rise in land values that is sure to follow may make

FORTUNES EVEN FOR SMALL INVESTORS WHO BUY NOW WITH A SMALL DOWN PAYMENT BEFORE PRICES SKYROCKET

BIG PROFITS ARE EASY TO MAKE
when you apply this simple rule:

„INCREASING POPULATION FORCES
HIGER LAND PRICES
AND GUARANTEES PROFITS“

Reports based on the findings of the:

*L.A. County Regional Planning Commission,
Security 1st National Bank, Research dept.,
Cal. State Dep't of Water Resources,
Southern California Research Council, etc.*

indicate that NORTH L.A. County will grow FASTER than any other area in California and grow SIXTEEN times faster than the San Fernando Valley and have a population of
ONE MILLION PEOPLE BY 1975

These reports made at a cost of over \$ 2,500.000 further indicate that L.A. County will have

TEN MILLION PEOPLE

and will be almost

NINETY PER CENT SATURATED BY 1980

9/10ths of all available land in use.

Check the profits made in areas like San Fernando Valley, Likewood, Orange County and see the simply fantastic profits made because of the growth through the FREEWAYS, and you may see the amazing golden opportunity offered you here today.

HERE IS PROOF

This old photo shows you the Van Nuys area in the San Fernando Valley.

BEFORE THE FREEWAY

Only SIX years later 2½-acres "10-Lot size" parcels bought with small down payments were bringing fortunes of \$ 30.000,- \$ 50.000,— or more.

Today, many of these 2½-acre-parcels are worth up to \$ 500.000.

Mail this coupon now to-day to:

Get Full Information Free

AS LOW AS

\$ 35 A MONTH

AFTER SMALL DOWN PAYMENT

JAMES J. DONEGAN

802 ALANDELE AVE

LOS ANGELES 36 - CALIFORNIA

*Los Angeles County Land Information, please.
No Obligation*

Name

Address

City

Phone

Journalistieke Totems en Bonzen

invloed zouden krijgen, te plagen en weg te werken. Voortgekomen uit een bescheiden joods gezin, was hij zijn carrière begonnen als assistent-secretaris van de grote nihilist uit die dagen, Domela Nieuwenhuis, die, daar hij duivekatersgoed wist, dat „nihil” ook zo leuk niet is, eigenlijk het communisme predikte voordat het bestond. Cohen was dus in zijn *Sturm- und Drang*periode communist.

Benoemd tot Parijs' correspondent van de TELEGRAAF, begreep hij echter, dat hij, goed betaald journalist van een ultra-bourgeoisblad, niet langer met fatsoen communist kon blijven. En, daar hij een complex had om altijd anders te zijn dan de gewone man, stortte hij zich in het kapitalisme en draaide hij om, na communist te zijn geweest vóór het communisme, tot fascist vóór het fascisme.

Hij liet zich tot Fransman naturaliseren en kankerde geweldig tegen de „boches”.

Dit werd er natuurlijk niet beter op toen 1 augustus 1914 de mobilisatie werd aangeplakt en onze Alexander ook de uniform der *pions* moest aantrekken en zich naar zijn garnizoen begeven! Maar... hij, die toch altijd de mond vol had gehad van haat tegen de Duitsers, stelde niettemin, nu de gelegenheid schoon was om eens een Germaan aan de bajonet te prikken, al het mogelijke in 't werk om van de militaire dienst af te komen en als burger terug te keren naar zijn comfortabele woning in de Impasse Girardon op de *butte*. De voordelen van het Fransman zijn had hij wel gezocht, maar de nadelen ervan wou hij niet hebben.

Het lukte hem binnen zes weken, dank zij zijn relaties met de Prefectuur en met de TELEGRAAF, het hartstochtelijk aan de Geallieerden verpande grote dagblad.

Ik vertelde u reeds, dat Cohen alle Hollandse journalisten in Parijs, in wie hij een mogelijke concurrent zag, wegwerkte. Hij had dit, kort voordat ik hem leerde kennen, gedaan met Mr. Hanks Drielsma, de correspondent van de NIEUWE ROTTERDAMSCH COURANT. Aan deze inderdaad grote journalist, correspondent in Parijs van een inderdaad groot dagblad, had hij weliswaar een hele klui. Cohen heeft niet geschroomd om tot zelfs een omvangrijk schotschrift aan de zaak te wijden, met grafologische reproducties, ontleed door een schriftkundige van Europese vermaardheid, etc. etc. Alles betaald, natuurlijk, door de TELEGRAAF. In dat boek (want bijna was het een boek) stond een brief geproduceerd, welke een anoniemus „namens een groot aantal lezers van de TELEGRAAF” zou hebben gericht aan de Hoofdredactie van dat blad om aan te dringen op het ontslag van Alexander Cohen. Deze nu beweerde en trachtte te bewijzen, dat die brief afkomstig was van Hanks Drielsma, en, inderdaad, hij voerde daarvoor vele sterke bewijzen aan.

Onder andere was zelfs een gebrek aan een van de toetsen van de schrijfmachine van Hanks Drielsma teruggevonden in de anonieme brief. En toch wil het bij mij niet erin, dat Cohen's beschuldiging juist was. Het lijkt mij dubieus in hoge mate, dat een serieus man, eerste-rangs journalist, meester in de rechten, zich aan zulk een kinderachtige manoeuvre zou vergaloperen.

Hoe het ook zij, nadat de zaak aanleiding had gegeven tot heftige debatten, zelfs in de Vereniging van Buitenlandse Journalisten in Parijs, Cohen kreeg zijn zin: Hanks Drielsma werd overgeplaatst naar de Redactie van zijn

blad, in Rotterdam. Een eervolle promotie.

LEO FAUST
(wordt vervolgd)

N.B. — Naar aanleiding van mijn feuilleton nr. 5, in TONG-TONG van 30 maart 1962, ontving ik twee brieven, die me nopen tot een bijzondere erkentelijkheid, daar ze bijdragen tot de kennis der historie van de journalistiek in het Nederlands-Indië-voorgelsten. Die kennis, toch, is het enige doel waarvoor ik deze herinneringen teboekstelde.

De eerste van die beide brieven, gedagtekend 6 april 1962, komt van heel ver: hij komt uit Willemstad (Curaçao) en is ondertekend R. van Goens. (Hier blijkt dus, ten overvloede, weer eens hoe TONG-TONG gelezen wordt in alle hoeken en hoekjes der aarde, en ook dit stemt mij tot vreugde.)

De brief geeft ons de verdere geschiedenis van de heer Van der Pant, over wie ik mijn verhaal besloot met de woorden: *In arren moedeis Van der Pant toen (1926) maar weer naar Indië verrokken, waar ik hem uit het oog verloren heb*. Ziehier dan de rest van het leven van deze als door een rampzalig noodlot achtervolgde vriend, in het kader van nog weer enige nieuwe namen van mensen die, na mij, een rol hebben gespeeld in het journalistieke leven op Java:

Ik kwam — schrijft de heer Van Goens — in 1928 in de journalistiek en heb het grootste deel van mijn tijd in Bandoeng doorgebracht.

Eén persoon is er, die ik zeer goed gekend heb en waaraan ik nog dikwijls terugdenk, namelijk wijlen de heer D. F. van der Pant.

Ik leerde de heer Van der Pant kennen toen ik, in 1930-'31 bij de NIEUWE SOERABAJASCH COURANT/SOERABAJASCH HANDELSBLAD zat. Mijn hoofdredacteur was toen de heer Van Lieshout. Ik was voor in de twintig en zat in de redactiekamer o.a. met een zekere Van Lier, iemand op leeftijd. Hij scheen mij niet te kunnen uitstaan en maakte mij achter mijn rug zwart bij Van Lieshout.

Daaraan had ik mijn ontslag te danken.

Kort daarop kwam Van der Pant in onze afdeling.

Toen ik weg zou gaan, bood Van Lieshout mij, tot mijn grote verbazing aan, een brief voor mij te schrijven aan Ritman, hoofdredacteur van het BATAVIASCH NIEUWSBLAD. Ik nam het aanbod niet aan, want ik wilde eens rondkijken op Borneo. Daar ben ik enige tijd gebleven.

Enkele jaren later, kwam ik in Nederland (in 1935) en ontmoette daar Van der Pant.

Hij was, vernam ik, getrouwd met een correctrice van het SOERABAJASCH HANDELSBLAD, die ik wel kende. Ze woonden aardig, daar in Den Haag. Hij was redacteur in Nederland van het SOERABAJASCH HANDELSBLAD. Bij die gelegenheid vertelde hij me, dat hij bij Van Lier aan de kaak gesteld had bij Van Lieshout, die toen getracht had, zijn fout jegens mij te herstellen. Daarvoor ben ik Van der Pant altijd dankbaar geweest!

In 1938 was Van der Pant in Bandoeng, als redacteur voor de JAVABODE. Daar heb ik veel met hem omgegaan tot 1942. Hij was gescheiden (voor de derde maal). Er scheen een zeker noodlot op hem te rusten. Hij had zich aangesloten bij de N.S.B. en VOLK EN VADERLAND, op straat verkocht. Onder

andere had hij dit blad, door zijn bijziendheid aangeboden aan... Dr. Van Blankenstein!! Dat leidde tot zijn ontslag. Toen liep zijn derde vrouw van hem weg.

Hij ging een beroerde tijd tegemoet, naar Zentgraaf merkte hem op en benoemde hem tot redacteur te Bandoeng. Hij stond echter bekend als N.S.B.-er en men verdacht hem — ten onrechte — dat hij, onder de naam Jochems, in het N.S.B.-blad HET LICHT schreef, dat in die dagen in Indië verscheen.

Op 10 mei 1940 vloog men te Bandoeng (en andere plaatsen) de N.S.B.-ers aan. Van der Pant, die in HOTEL WILHELMINA aan de Bragaweg woonde, werd zó mishandeld, dat hij een arm brak. Hij werd door de Overheid met vele anderen op transport gesteld naar Ngawi (Midden-Java) en later overgebracht naar Bonaire, het kleine, achterlijke eiland ten Oosten van Curaçao. Daar is hij in het interneringskamp overleden tijdens de oorlog.

De andere brief was van Ir. J. R. M. Keunen, Den Haag, en ging over kollega Stufkens over wie ik blijkbaar niet geheel juist was ingelicht. Tot mijn spijt.

De heer Stufkens — zegt Ir. Keunen — was vóór de oorlog getrouwd met mej. Van Dalfsen, een rijk meisje, dochter van de eigenaar van de Conservenfabriek te Bandoeng, die voor het Leger werkte. De heer Stufkens had, vóór zijn huwelijk, vrij veel geld verdiend met grondspeculatie in Bandoeng waartoe hij in staat was gesteld door de Wd. Burgemeester, die ook geregeld in de PREANGERBODE schreef. Even voor de tweede grote oorlog, had hij met de eigenaresse van het Conservenbedrijf, mevrouw Van Dalfsen, en de overige kinderen uit het huwelijk van Van Dalfsen, een overeenkomst gemaakt waarbij hij alleen eigenaar was geworden, hetgeen hem zeer grote inkomsten verschaftte.

Bij het uitbreken van de tweede oorlog in Nederlands-Indië werd hij gevangen genomen door de Jappen en zou naar Japan zijn afgevoerd als zijn boot niet getorpodeerd was geworden.

Hij is vóór de oorlog gescheiden van mej. Van Dalfsen, die later met de ritmeester Grobbeling is getrouwd. Hij heeft een dochter nagelaten.

U vergist U als U meent, dat hij in de politiek is gegaan; dat was een naamgenoot van hem, Tweede-Kamerlid van de Partij van de Arbeid.

Mocht U nog meer van hem willen weten, dan is dat mogelijk, doordat de oude mevrouw Van Dalfsen, ongeveer 90 jaar, nog in leven is.

Nogmaals aan beide brieverschrijvers mijn hartelijke dank.

L. F.

Iodiumgeuren op Soemba

Het was omstreeks 1930, dat ik een tournee te paard maakte in Oost-Soemba, vergezeld van een Savoenees bestuursassistent.

Aangekomen in de heuvels op een holle weg, viel mij opeens een sterke iodium-geur op. Toen ik mijn reisgenoot vroeg, of hij misschien een wond met iodium-tinctuur of iets dergelijks had behandeld, antwoordde hij ontkennend.

Toen we een eind verder rijdend, weer een sterke iodiumgeur constateerden, stapten wij af en onderzochten nauwkeurig de omgeving, maar vonden niets bijzonders.

Enige maanden later gaf het Indische tijdschrift „De Tropische Natuur” de oplossing van het raadsel. In sommige streken van Java(?) groeit n.l. een korstmoss op de aarde, die deze iodiumgeur produceert.

Toen ik later weer eens de vroeger reeds bezochte Soembaheuvels terugzag, vond ik bij zeer nauwkeurig onderzoek van de zijwanden van de holle weg, inderdaad enige grijsgroene korstmossen, met de bekende iodiumgeur. Enkele exemplaren nam ik mee naar Holland bij mijn kort daaropvolgend Europees verlof, maar de geur bleek toen bij deze gedroogde korstmossen helaas te zijn verdwenen!

L. C. HEYTING TH. ZN.

BRAADKUIKEN

iglo
DIEPVRIES

(vervolg van pag. 11)

Poekoelan

kostte de behandeling van de doekoen f 10,— Waaruit het vocht bestaat waarmee deze behandeling plaats heeft, is mij niet bekend. Dat zullen ze ons Europeanen niet vertellen. Dan leert men ook op verschillende manieren met de hand, voornamelijk *rechterhand*, hoe men zijn tegenstander de slagen op het gezicht of lichaam moet toedienen. Dit gebeurt dus volgens bepaalde houding (vorming) van de hand.

Tot slot vermeld ik nog, dat ik een judo-greep op mijn goeroe toepaste, die hij echter onmiddellijk ongedaan wist te maken. Hoe één en ander geschiedde kan ik U niet vertellen, aangezien iedere goeroe nooit alles aan zijn leerling (moerid) prijs geeft. Immers deze zou dan zijn goeroe in de toekomst, als hij vlugger van oog en verstand is, kunnen verslaan en dan is hij de djago (kemphaan) van de streek geworden.

Pas later legde men zich op dit poekoelanspel toe uitsluitend uit zelfverdediging, of om anderen te helpen. Het spel op zichzelf brengt maar al te gauw met zich mee, dat men direct panas wordt.

G. J. VAN MAARSEVEEN

JONG BLIJVEN

en van het leven genieten
met al uw energie

Ook u - of u nu man of vrouw bent - zal zich jonger, vitaler en gelukkiger voelen. Bij het toenemen der jaren neemt uw energie af. Aktiveer uw geestelijke en lichamelijke werkkraft. Voel u fitter!

Gebruik daarom de reukloze Kloostervrouw Aktief Capsules. De ideale combinatie van tarwekiemolie en knoflook - verrijkt met vitaminen - in Aktief Capsules, hebben wij aan de steeds voortschrijdende wetenschap te danken.

Tarwekiemolie bevat werkzame stoffen in geconcentreerde vorm voor bloedvoorziening en spieren en aktiveert bovendien de stofwisseling. Knoflook is reeds jaren bekend om zijn veelzijdige werking, die vooral de gezondheid ten goede komt. 1000 i.e. vitamine A en 100 vitamine D₃ zijn verrijkend toegevoegd. Met Aktief Capsules leeft u gezonder, opgewekter en... aktiever!

Per flacon **3.90**

AKTIEF CAPSULES

HANDELSONDERNEMING
MALAKKA

Postbus 205
ROTTERDAM

↓

Als drukwerk verzenden

→
desgewenst een briefkaart.

Geloof U het niet!!

wanneer wij U vertellen, dat onze produkten de beste zijn, die U in Nederland kunt kopen. Als Indische kunt u zelf hierover oordelen.

UZELF BENT DESKUNDIGE

de beste, die U zich kunt wensen, omdat U en niemand anders uw eigen smaak kent.

NEEMT U EENS DE PROEF

Vergelijkt U eens enkele van de meer dan 100

Rijsttafelingrediënten

van onze prijslijst met welk ander bekend merk ook. Laat uw huisgenoten, familieleden en vrienden meekijken.

TIEN TEGEN EEN

dat uw keuze valt op

MALAKKA

B Gaarne ontvang ik geheel vrijblijvend, uw prijslijst B 28.
O Hr./Mevr.
N Adres
Woonplaats

n.v. Gaskolectra

Haarden, Kachels, Gasfornuizen,
Comforen, Wasmachines, Centrifuges,
Koelkasten, Radio's, T.V.'s.
Complete Woning-Stoffering.

SHOWROOMS:
Keizersgracht 486
b/d Leidsestraat, Tel. 32716
en 243772
Filiaal: Hemonystr. 52/54
Tel. 717904 & 722331

Contactpersoon:
Hr. F. S. Chin
Frans Halsstraat 8
Amsterdam, Tel. 732456

Voor abonnees:
f 3,50 per 3 regels,
elke regel meer, één
pop meer.

Voor niet-abonnees:
dubbel tarief. Alléén
bij vooruitbetaling.

IND. JONG. 38 jr. 1.67 m lang (Gld) zoekt ser. kennism. m. Ind. of Holl. meisje, slank type. Br. m. foto op erew. retour onder No. 1556.

PLATENMAATSCHAPPIJ nodigt hawaiïan gitaristen en/of groepjes (zowel vocaal als instrumentaal) uit, zich schriftelijk aan te melden voor auditie met omschr. en liefst foto. Br. onder no. 1554.

Bureau Meldring, Den Haag, vraagt TYPISTES en STENO-TYPISTES, wekelijkse afrekening. Tel. 85.77.33.

Dokters-familie uit Bandoeng, thans wonende omtrek Zürich (Zwitserland) zoekt Indon. of Indo-Eur. vrouw of meisje als HULP IN DE HUISHOUDING. Aparte slaapkamer. Brieven onder No. 1557.

TH. v. SOEST, Keizersgracht 505, Amsterdam, **KOOPT BOEKEN OVER INDIE** (onverschillig welke taal en onderwerp).

Een blijvende herinnering: IND. LANDSCHAPPEN OP DOEK, sawahs-bergen-flamboyant, enz. 90 x 45; f 15.—, kleiner f 10.—, Oosterse Kunst „AURORA”/Anna Paulownastraat 3, Den Haag.

Onze „Zalig Paasfeest” wensen aan familie en kennissen van Mevr. de wed. J. Hoorn-Sletering, ook Jimmy, Jozef en Daatje. Wijde omloop 78, Breda.

G. Jasper, Soesterberg, Christiaan Huygenslaan 19, zoekt contact met: HUIBERT BOUSCHÉ, oud plm. 58 jr., ex-employé Kian Gwan Concern, Semarang, gerepatriëerd plm. 1953, voor Ilse Wilschut-Basslé, sinds kort in Nederland, die hem graag wil ontmoeten.

AANGEB. Den Haag, voor besch. Ind. Dame, gem. zit-slkr. parterre, m. v. wast. c.v. omg. Statenplein. Tel. 557156.

De TOEKANG PIDJIT voor Vlaardingen is: Rudolf an Haack (Si Dolph), Joh. de Wittstraat 50b, telefoon. 01898-5550.

Gevraagd: een paar perkoetoets. E. Th. Kal, Ruurlo, tel. 251.

HONDURAS. Wie heeft fam. of vrienden zitten in Honduras of Costa Rica en kan mij aan adressen helpen? Ingenluuff, Pr. Bernhardlaan 53, Veendam.

TE KOOP: Zonnige 4-kamer parterreflat m. aangelegde tuin, douche en schuur. Koopprijs flat: f 26.500.— K.K. Koopprijs grote garage: f 4.500.— K.K. Te bevragen: Mak. Ktr. v. d. Linden, Barentsstraat 48, Den Haag, Tel. 332966.

GEVRAAGD inlichtingen omtrent: Martinus Evers (1950: adres Dj. Ampasiet, Batavia). Freddy Bos (Moesieweg 1, Batavia), door Hr. Thyssen, van Soutelandelaan 43, Tel. 070-245768.

TE KOOP AANGEB.: zonnige 4-kr. flat, voortuin en gr. achtert. aan hoofdstr. Rijswijk bij winkelstr., gemakk. verbinding, trams; Rijswijkse en W.S.M. bus. Vraagprijs: f 32.000 inclusief vloerbedekk. k.k. te bevr. Makelaarskant. F. v. d. Rest, Vredenburgstr. 85, Rijswijk, Tel. 119630.

Alleenst. IND. NED. DAME, 59 jr., z.k.m. besch. heer 60 jr. holl. in Ind. gew. om samen v.e rek. met vak. te gaan. Brieven m. foto o.e. ret. No. 1558.

Wie kan mij helpen aan PLATTEGROND Soerabaya en Medan? Event. bruikleen. Gaarne prijsopgave onder No. 1559.

GRATIS AANGEB.: op te st. Zeist centr., ruime (4½ x 5 M) ongem. kam. + balc., C.V.v.w. (w + k.w.) in ruil voor lichte huish. hulp bij Ind. dame alleen. Brieven onder No. 1560.

TER OVERN. AANGEB.: (per 1 juli) gunstig gel. geh. gem. solide gebouwde moderne 1ste etageflat. Bezuidenhoutkw. (Den Haag) event. incl. vrijst. garage. KK. Inlichtingen Tel. 070-853895.

adverteer in Tong Tong

Welke dames, meisjes of jongens willen hun vrije tijd tussen 5 uur n.m. — 9 uur nuttig besteden, om bij te verdienen, als HULP BIJ HET SERVEREN? Zich te wenden tot:

Restaurant „Semarang”

Danckerstraat 88 — Den Haag

BOLS

voor
de man
met
de fijne
neus!

Asthma-Bronchitis patiënten

U kunt direct verlichting en zelfs veelal genezing vinden door aanschaffing van de „CHEMO”

Handverstuiver

Fijne verstuiving
Onbreekbare, Lichtwerende
Medicijnhouder.

Ook in ELECTRISCHE
UITVOERING verkrijgbaar
voor zware patiënten!

Vraagt inlichtingen bij:

CHEMO-PHARMACIA H.O.
(Dir. Th. E. Bendien)

FRED. HENDRIKPLEIN 6,
DEN HAAG, Telefoon 070-55.26.47

SALMOIRAGHI

een super volautom. electr. naaimachine

AGENTSCHAP EN COMM. HANDEL

doeloe: Eig. Rijwielh. „De Goentoeer” kajutangan - Malang
Reggestraat 1' - Amsterdam-Z. - Tel. 737190

Inlichtingen en vrijblijvende demonstratie door geheel Nederland.

Betaling in overleg

„KWEET”

Veraangenaam uw nachtrust

Slaapkamers, blank berken
Kast 140 cm, geheel compleet 495.—
Bijpassende toilettafel . . . 137.50

Grote sortering in : matrassen, interieurs, schuimrubber, drakacel, kapok, plastic.

Dekens, wollen, halfwollen, dynel e.a.

drie maanden rentevrij, natuurlijk bij
JAN RIJPSTRA N.V.

complete woninginrichting - dames-heren-kinderkleding -
haarden en elektrische huishoudelijke apparaten

de constant rebeckestraat 5-49
den haag - telef. 333577

*Nieuwe ontwikkeling
op koffiegebied!*

VAN NELLE'S

„vacuum-in-pak” SUPRA KOFFIE

Een opzienbarende nieuwe vinding: vacuum-kartonverpakking! Hierdoor blijven het volle aroma en de heerlijke smaak van deze speciaal voor dit nieuwe merk samengestelde melange volkomen behouden. Oók nu de koffie reeds gemalen is! Zelfs als het vacuum-pak open is geweest, blijven aroma en smaak veel langer bewaard dan bij normaal verpakte koffie. Een ontwikkeling, die ongetwijfeld een grote toekomst voor zich heeft! Nú heeft de huisvrouw immers altijd koffie vers in huis. De pittige, volle smaak valt direct op, al bij het eerste kopje.

*altijd
vers!*

KNIP!

Knip het pak open, nadat u de bovenkant van de doorzichtige binnenzak omhoog hebt getrokken. De inhoud is vacuum-verpakt en dus nog hard. Maar daar gebeurt het wonder: de koffie wordt op slag zacht en dan...

RUIK!

Het volle, heerlijke Van Nelle-aroma stroomt u tegemoet! Dit is werkelijk verse koffie!

PROEF!

En dan uw eerste kopje Van Nelle's **SUPRA KOFFIE**.. verrukkelijk! Duidelijk proeft u het verschil met „gewoon” verpakte koffie... Ja, de volle, pittige smaak valt u direct op.

VAN NELLE'S SUPRA KOFFIE

Fonteyn
 1/2 te DJOKJA & Co

Vlamingstr. 5 - Den Haag - Tel. 11.66.77
 22 krt. GOUDEN ARMBANDEN,
 BRILLANTEN OORKNOPPEN 22
 krt. goud, vanaf f 185.—.
 22 krt. GOUDEN TROUWRIN-
 GEN.

Wie
AMSTEL
 drinkt...
 doet zó

Natuurlijk komt er dit jaar weer een

PASAR MALAM - Haagse Dierentuin
 29 en 30 JUNI en 1 JULI

Logeren in Den Haag? ?
 dan natuurlijk bij
hotel „ardjoena“

Moderne kamers, prima service, prettige
 sfeer. Iedere kamer EIGEN douche-cel
 In iedere kamer warm- en koud stromend
 water

Groot Hertoginnelaan 205
 Tel. 070/390324

J. G. YSSEL DE SCHEPPER

Firmant Alg. Ass. bedrijf „Argo“

- Assurantiën
- Financieringen
- Hypotheekverz.

Kantoor en woonhuis Corn. de Witt-
 laan 83, Den Haag, Tel. 557172

HET BESTE en VOORDELIGSTE
 ADRES voor U is:

PESSERS Herenkleding

Beeklaan 240a, tel. 323454, Den Haag.
 Te bereiken met tramlijnen 2, 5 en 12,
 halte hoek Weimarstraat.
 „BAJARAN GAMPANG“

DOE HET ZELF MET ONS ADVIES

GEBR. GAAL

- HISTOR KLEURLAKKEN
- R & D BEHANGSELS
- WONINGTEXTIEL
- LUXAFLEX ZONWERINGEN

Fabrenheitstraat — DEN HAAG
 Hoek Copernicusstraat - TEL. 63.24.48

Wilt U intens genieten . . .

van een „Werkelijke“ Rijsttafel of van 'onze befaamde
 Primeur „Nassi Rames“?

Bezoekt dan het bekende Indische Restaurant van

Tante Truus en Paatje Restaurant „Oud Indië“

Lange Houtstraat 4 • Den Haag • Telefoon 639752

VOOR LEDEN VAN „UIT EN THUIS“

In 1962 kunt U op de voordeligste manier naar Uw familie in Amerika en/of Canada

per

LOFTLEIDER
 ICELANDIC AIRLINES

De maatschappij
 met de
 laagste tarieven.

AMSTERDAM-NEW YORK retour
 via Reykjavik

1289.-

ALLEEN
 VOOR
 ECHT-
 PAREN

LUXEMBOURG-NEW YORK retour
 via Reykjavik

1168.-

DIT ZIJN JAARRETOURS

Vlieg de Saga-route

Een sprookjesreis tegen een sprookjesprijs.

In 1962... naar Amerika:

„ONDER ONS IN GROETEN BAND“

Vraagt inlichtingen bij Me. Brückel-Beiten,
 Van Aerssenstr. 217, Den Haag, Tel. 070-558210

Laat U verwennen.
 Gun Uzelf
 een sprookje.

**VLIEG NU
 BETAAL
 LATER**

STICHTING INDISCHE DOCUMENTEN

TELEFOONNUMMER IS MET INGANG VAN 1 MEI A.S. GEWIJZIGD IN 070-630260